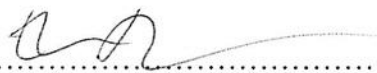
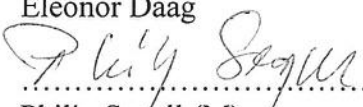
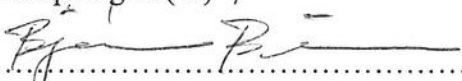

Plats och tid	Miljösamverkan östra Skaraborg, Billingen och Teams, kl. 13–15.10	
Beslutande	Philip Segell (M), Skövde, ordförande Ingrid Martens (C), Falköping, 1:e vice ordf. Lena Sjö Dahl (M), Falköping Björn Bröne (L), Hjo Anders Karlsson (S), Hjo Anders Lundgren (C), Karlsborg, 2:e vice ordf. Peter Kornestedt (S), Karlsborg Göran Bergman (S), Skövde Gunnel Johansson (S), Tibro Thomas Danielsson (M), Tibro	
Övriga närvarande	Ersättare Maria Bruckshaw (KD), Falköping Anders Blom (MP), Falköping Kerstin Strandbergh (M), Hjo Kenny Johansson (S), Hjo Margareta Lindh (S), Skövde Thomas Carlsson (S), Tibro	Övriga Pelle Holmström, förbundschef Jenny Möller, avdelningschef avlopp, hälsoskydd, livsmedel Max Ulrikz, avdelningschef miljöskydd Eleonor Daag, sekreterare Lars Elinderson, revisor Ronny Wennerström, revisor Anna Toftedahl, miljöinspektör, § 44–51 Robert Öjermärk, sektionschef Försvars- inspektören för hälsa och miljö, § 52a Linda Björfelt Käll, miljöinspektör, § 52b
Utses att justera	Björn Bröne	
Underskrifter		
Sekreterare	 ..... Eleonor Daag	Paragrafer 42–55
Ordförande	 ..... Philip Segell (M)	
Justerande	 ..... Björn Bröne (L)	

ANSLAG
Protokollet är justerat

Organ	Miljönämnden östra Skaraborg		
Sammanträdesdatum	2021-09-08	Anslaget sätts upp	2021-09-09
		Anslaget tas ner	2021-10-01
Förvaringsplats för protokollet	Miljösamverkan östra Skaraborg, Hertig Johans torg 2, Skövde		
Underskrift	 ..... Eleonor Daag		

Innehållsförteckning

Miljönämndens sammanträdesdagar 2022	3
Ansökan hos länsstyrelsen om tillträdesförbud för del av fastigheten Suntetorp 6:2, Skövde kommun.....	4
Klagomål på rökning hos Khabour Syrien förening, Skövde kommun	9
För höga radonhalter i flerbostadshus som tillhör Fastighets AB Visionsgruppen i Falköping, Falköpings kommun.....	15
För höga radonhalter i flerbostadshus som tillhör Aktiebolaget Skövdebostäder, Skövde kommun.....	21
För höga radonhalter i flerbostadshus som tillhör Dragonen i Skövde Bostadsrättsförening, Skövde kommun.....	27
För höga radonhalter i flerbostadshus som tillhör HSB Bostadsrättsförening Dalslanten i Skövde, Skövde kommun.....	33
För höga radonhalter i flerbostadshus som tillhör HSB Hyresfastigheter i Skövde AB, Skövde kommun	39
För höga radonhalter i flerbostadshus som tillhör Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 1, Skövde kommun	45
För höga radonhalter i flerbostadshus som tillhör Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 2, Skövde kommun	51
Information	57
Projektrapporter.....	58
Redovisning av delegationsbeslut	59
Övriga frågor	60

Miljönämndens sammanträdesdagar 2022

Beslut

Miljönämnden östra Skaraborg beslutar att fastställa följande sammanträdesdagar och platser för nämndens sammanträden 2022:

- Onsdagen den 26 januari, Skövde
- Onsdagen den 23 februari, Skövde
- Onsdagen den 6 april, Hjo eller Skövde
- Onsdagen den 4 maj, reservdatum, Skövde
- Onsdagen den 1 juni, Karlsborg eller Skövde
- Onsdagen den 7 september, Tibro eller Skövde
- Onsdagen den 12 oktober, Falköping eller Skövde
- Onsdagen den 9 november, reservdatum, Skövde
- Onsdagen den 7 december, Skövde

Sammanträdena börjar kl. 13.00 om inte någon annan tid anges i kallelsen.

Nämndens ordförande har rätt att besluta att sammanträden ska hållas på distans.

Beslutsunderlag

Miljösamverkans förslag till beslut daterat 2021-08-19

Ansökan hos länsstyrelsen om tillträdesförbud för del av fastigheten Suntetorp 6:2, Skövde kommun

Anläggningens namn: Före detta Suntetorps impregnering AB
Verksamhetsutövare: Saknas
Besöksadress: Suntetorp
Fastighetsbeteckning: Suntetorp 6:2

Beslut

Miljönämnden östra Skaraborg lämnar följande kompletteringar till länsstyrelsen enligt deras begäran:

1. Uppgifter som visar varför andra åtgärder inte är lämpliga, såsom exempelvis sanering

Efter att företaget försatts i konkurs och fastigheten abandonerats (dvs. fastigheten saknar ägare eftersom ägande företag har försatts i konkurs) saknas möjligheter att få föroreningar i mark m.m. åtgärdade. Det som nämnden fått åtgärdat, med bidragsmedel från Naturvårdsverket, är att kvarlämnade vätskor och kemikalier i byggnaden omhändertagits. Det handlade till exempel om gammal impregneringsvätska i de så kallade katastrofbassängerna. Se även länsstyrelsens ärende nr 577-44596-2018 om sanering där miljönämnden medverkade. Utsikterna att få akuta markföroreningar åtgärdade på samma sätt bedöms utsiktslösa eftersom fastigheten har abandonerats vilket alltså har konsekvensen att miljönämnden inte har någon att ställa krav på.

Förutom att någon blir fastighetsägare (vilket bedöms osannolikt bland annat på grund av saneringsbehovet) så har även frågan utretts om kommunen kan expropriera fastigheten för att kunna vidta åtgärder. Även detta har avskrivits som alternativ eftersom kraven för att kunna expropriera fastigheten inte bedöms kunna uppfyllas.

Det mest rimliga alternativet, åtminstone på kort sikt, förefaller vara att varna omgivningen för att marken och byggnaden innehåller föroreningar och att det finns en akut risk till exempel om barn får i sig grus från platsen.

2. Underlag som visar konsekvenserna att ett tillträdesförbud, samt vilka alternativa lösningar som finns och konsekvenserna av dessa

Beroende på hur tillträdesförbudet formuleras blir konsekvenserna olika. Syftet med åtgärden är i första hand att närboende och förbipasserande medvetandegörs om den risk som föreligger vid besök på platsen och i andra hand att besökande hindras tillträde.

MN § 43 forts.

I samband med besök på platsen och förstudier av föroreningsituationen på fastigheten, se bifogad rapport daterad 2019-12-10, framkom det att de som arbetar i kontorslokalerna på Suntetorp 6:12 använder Suntetorp 6:2 och området direkt utanför byggnaden som tillfartsväg. I bilaga 1 till miljönämndens beslut § 78 2020-12-02 finns därför en omarkerad korridor mellan byggnaden och mark som planterats. Korridoren finns där för att föroreningsnivån är lägre men också för möjligheten att ta sig in till kontorsbyggnaden på Suntetorp 6:12 utan att åka en längre sträcka över Suntetorp 6:2.

Eftersom det idag inte är någon som äger Suntetorp 6:2 så är det svårt att förutse några andra konsekvenser. Fastigheten och byggnader på fastigheten kan inte användas eftersom det inte finns någon ägare och vid markarbeten på platsen behöver man under alla omständigheter ta hänsyn till föroreningsituationen innan man påbörjar ett eventuellt arbete om det nu alls kan utföras utan en fastighetsägare att komma överens med.

Samma sak gäller byggnaden på platsen där det som kan betraktas som akut har omhändertagits men där det fortfarande finns föroreningar bundna i byggnads-konstruktionen. Eftersom byggnaden inte används idag bör det inte innebära några orimliga konsekvenser att se till att den är låst och att den är försedd med varningar.

3. Redogörelse för området, dess historik, föroreningsförhållanden och övrigt tekniskt underlag för att kunna bedöma behovet av ett tillträdesförbud

Fastigheten är belägen strax öster om tätorten Fjället i Skövde kommun. Inte långt bort utefter vägen (från Fjället sett) ligger även Knistad som har en omfattande besöksverksamhet som golfbana, restaurang och konferens med viss uthyrning av byggnader till olika verksamheter. Granne till den gamla impregneringen är Sunetorps säteri med en omfattande jordbruksverksamhet med bland annat mjölkkor.

Verksamheten vid impregneringsindustrin pågick i drygt 70 år under perioden 1939 till 2011 och omfattade impregnering av stängsel- och luftledningsstolpar. Inledningsvis utfördes impregnering genom kokning i arsenik fram till år 1943, därefter tillämpades tryckimpregnering med olika impregneringsmedel fram till det att verksamheten upphörde år 2011. Förutom arsenik så har även Celcure P50, Wolmanit CX-8 och Celkil använts. Dessa medel innehåller koppar, krom och bekämpningsmedel.

Omgivningen är relativt flackt, området väster om fastigheten sluttar svagt mot ån Ösan som rinner i nordlig riktning. I skogsområdet norr om området finns en lågpunkt i en våtmark.

MN § 43 forts.

Avstånd till närmaste bostad med eget vatten är cirka 150 meter (på fastighet Suntetorp 6:5, väster om verksamhetsområdet). Vid den nordöstra gränsen till Suntetorp 6:2 finns två brunnar som tidigare försåg 18 hushåll med dricksvatten. Vid provtagning av dessa brunnar har det inte funnits några anmärkningar.

Inledningsvis fanns inga direkta försiktighetsmått för verksamheten att förhålla sig till utan det var mycket upp till var och en som bedrev verksamhet. På senare tid har det tillkommit ett regelverk för denna typ av anläggningar och i Suntetorp har det gjorts en hel del utredningar efter att verksamheten upphört. I början på juli 2021 kom en remiss från Naturvårdsverket om ett särskilt regelverk även för mindre anläggningar än de som är tillståndspliktiga. Regelverk för den typen av anläggningar har annars varit begränsat till tolkningar utifrån villkor på större anläggningar och allmän miljölagstiftning. Suntetorps impregnering var en befintlig verksamhet när miljöskyddslagen och även miljöbalken trädde i kraft. Under miljöbalken skulle verksamheten ha omfattats av tillståndsplikt och kunde inte längre bedrivas med dispens vilket skett dittills. Gränsen mellan tillståndsplikt och anmälningsplikt ändrades dock innan verksamheten ansökte om tillstånd och verksamheten blev anmälningspliktig.

För en mer utförlig beskrivning hänvisas till bifogad rapport från förstudien 2019-12-10 inklusive bilagor till de dokument som nämnden redan skickat in till länsstyrelsen.

4. Beskrivning av hur det är tänkt att ett tillträdesförbud ska verkställas så att det får tänkt effekt

Det finns olika alternativa lösningar för ett tillträdesförbud. I avsnitt 8 i förundersökningen förordas inhägnad och skyltar som varning. Inhägnad kan lösas på olika från enkla stolpar att sätta varningsskyltarna på till höga metallstaket som hindrar åtkomst. Eftersom den tidigare verksamheten är känd i området så anser miljönämnden att det är viktigare med en varning än en avspärrning. Konsekvenserna av enbart varning är även mindre och det är möjligt att komma in på området om det skulle behövas men med en påminnelse om där finns föroreningar.

Problemet med vem som ska effektuera tillträdesförbudet är dock svårlöst. Förslaget från miljönämndens sida är att det kan ske genom fastighetsägarna på kringliggande fastigheter alternativt väghållaren eller annan lämplig instans. Men eftersom fastigheten är abandonerad finns det ingen ägare till fastigheten och den tidigare verksamheten är satt i konkurs och är heller inte tillgänglig.

Varningsskyltar på omkringliggande mark kan vara tillräckligt för att hindra ovetande från att komma i kontakt med föroreningarna.

MN § 43 forts.

5. Övrig information som miljönämnden bedömer kan vara av värde i en konsekvensutredning

Förutom tillfartsvägen till Suntetorp 6:12 som diskuterats ovan finns en alternativ väg in som går längre österut över marken på Suntetorp 6:2. Den tillfartsvägen skulle kunna fungera utan att fordon kommer nära det berörda området.

Föroreningarna har dock inte hittats i någon större utsträckning i befintlig tillfartsväg så detta alternativ har miljönämnden bortsett från eftersom nämnden inte har sett det nödvändigt att stänga den befintliga tillfartsvägen.

Redogörelse för ärendet

Den 2 december 2021 beslutade Miljönämnden östra Skaraborg att hos länsstyrelsen begära tillträdesförbud på del av fastigheten Suntetorp 6:2. Beslutet föregicks av utredningar och saneringar av fastigheten. I samband med saneringen försattes bolaget i konkurs och föroreningar av betydelse men inte av akut karaktär lämnades på platsen.

Länsstyrelsen har begärt följande komplettering i ärendet inför ett beslut.

1. Uppgifter som visar varför andra åtgärder inte är lämpliga, såsom exempelvis sanering.
2. Underlag som visar konsekvenserna att ett tillträdesförbud, samt vilka alternativa lösningar som finns och konsekvenserna av dessa.
3. En utförlig redogörelse för området, dess historik, föroreningsförhållanden och övrigt tekniskt underlag för att kunna bedöma behovet av ett tillträdesförbud.
4. En beskrivning av hur det är tänkt att ett tillträdesförbud ska verkställas så att det får tänkt effekt.
5. Övrig information som ni bedömer kan vara av värde i en konsekvensutredning.

Skälen för miljönämndens beslut

Tillämpade bestämmelser

Enligt 3 kap 11 § ordningslagen får länsstyrelsen, om det på grund av särskilda förhållanden behövs för att skydda människor mot fara för liv eller hälsa, meddela föreskrifter för viss tid eller tills vidare om förbud mot att vistas inom skade- eller riskområden, gruvområden, skjutfält eller skjutbanor eller liknande områden.

Föreskrifterna får, enligt 3 kap 12 § samma lag, inte angå förhållanden som är reglerade i ordningslagen eller annan författning eller som enligt lagen eller annan författning kan regleras på annat sätt. Föreskrifterna får inte lägga onödigt tvång på allmänheten eller annars göra obefogade inskränkningar i den enskildes frihet.

MN § 43 forts.

Miljönämndens bedömning

Eftersom marken saknar ägare och ingen längre har ett formellt ansvar för föroreningen är det svårt att få till en sanering. Att få någon att ta över marken kan vara ett alternativ på sikt men för närvarande finns inga intressenter, och på grund av föroreningens giftighet, platsens tillgänglighet m.m. är det rimligt att de som vistas i området blir varnade.

Beslutsunderlag

Miljösamverkans förslag till beslut daterat 2021-08-23

Suntetorps impregnering, förstudie daterad 2019-12-10. Miljönämndens ärende nr 2019-1832

Miljönämndens beslut MN § 78 2020-12-02

Beslutet skickas till

Länsstyrelsen: vastragotaland@lansstyrelsen.se, dnr 47-2021

Bilagor till länsstyrelsen

Suntetorps impregnering, förstudie daterad 2019-12-10. Miljönämndens ärende nr 2019-1832

Miljönämndens beslut MN § 78 2020-12-02

JBC *Soq*

Klagomål på rökning hos Khabour Syrien förening, Skövde kommun

Anläggningens namn: Khabour Syrien förening
Verksamhetsutövare: Khabour Syrien Förening i Skövde
Org.nr/personnr: 802513-2732
Besöksadress: Norregårdsvägen 3
Fastighetsbeteckning: Minkfarmen 5, Skövde

Beslut

Miljönämnden östra Skaraborg förbjuder Khabour Syrien förening i Skövde med organisationsnummer 802513-2732, vid vite om 75 000 kr, att tillåta rökning i serveringslokalen på fastigheten Minkfarmen 5 med adress Norregårdsvägen 3 i Skövde.

Miljönämnden östra Skaraborg bestämmer att detta beslut ska gälla omedelbart även om det överklagas.

Khabour Syrien förening i Skövde har rätt att överklaga beslutet. Information om bland annat vad överklagan ska innehålla finns i bifogad överklagningshänvisning.

Redogörelse för ärendet

Den 3 mars 2021 fick Miljönämnden östra Skaraborg ett klagomål på att rökning av vattenpipa sker där människor sitter och äter i serveringslokalen på Norregårdsvägen 3. Miljönämnden hade tidigare, den 27 maj 2019, fått en anmälan av registrering enligt livsmedelslagen från föreningen där de har angett att verksamheten är en restaurang/serveringsställe.

Kontroll den 13 mars 2021

Den 13 mars 2021 genomförde Miljönämnden östra Skaraborg en tillsyn av serveringslokalen på Norregårdsvägen 3 för att kontrollera om bestämmelserna i lag om tobak och liknande produkter (2018:2088) om rökfria miljöer efterlevdes. Kontrollen ingick i en samordnad tillsynsinsats enligt flera lagstiftningar och genomfördes i samarbete med Polismyndigheten till följd av klagomål.

Vid kontrollen stod dörren öppen så att vem som helst kunde komma in. I serveringslokalen satt gäster och rökte vattenpipa vid borden där de också åt och drack. Det fanns inget separat röktrum i lokalen och det luktade rök. När kontrollen påbörjades vid kl. 20 fanns uppemot 20 gäster i lokalen, varav många rökte. När kontrollen avslutades kl. 20.35 strömmade det till fler gäster.

BBc 809

MN § 44 forts.

Vid kontrollen närvarade ordföranden i föreningen, [REDACTED]. [REDACTED] berättade att gäster vanligtvis kan bli medlemmar i föreningen när de anländer till lokalen genom att ange sitt namn och födelsedatum. Då kan gästerna komma in och äta, dricka samt röka. Nu under pandemin tar de inte in några nya medlemmar alls. Föreningen har 2 500 medlemmar. [REDACTED] kunde inte visa ett fullständigt medlemsregister på plats. Det fanns en handskriven lista med 37 namn. [REDACTED] uppgav att verksamheten är öppen dagligen.

Vid tillsynsbesöket frågade miljönämnden två av gästerna som rökte vattenpipa om de beställt vattenpipan i lokalen. De svarade att det bara var att beställa. Miljönämnden frågade också hur det hade gått till när de kom dit. De sa att det bara var att gå in. När miljönämnden frågade gästerna om de var medlemmar i föreningen framgick det att de inte visste om att det gick att bli medlem. De tillfrågade gästerna uppgav att de inte var medlemmar och att de inte behövt uppge sina födelsedatum för att kunna beställa vattenpipa och mat.

Uppgifter från Polismyndigheten om rökning i föreningens lokaler

Den 30 mars fick miljönämnden information från Polismyndigheten om den tillsyn som Polisen genomfört i serveringslokalen den 27 mars 2021. Polismyndigheten hade även bifogat foton. Av information de lämnat framgick det att det fanns mycket folk i serveringslokalen samt att det fanns 75 bilar på parkeringen utanför. Av foton framgick det att det vistades barn i lokalen och att rökning av vattenpipa förekom där.

Miljönämndens tidigare beslut om att förbjuda rökning

Miljönämnden förbjöd den 5 maj 2021 föreningen att tillåta rökning i den aktuella serveringslokalen. Förbudet var förenat med ett vite om 50 000 kr. Beslutet gällde omedelbart även om det överklagades. Den 26 maj 2021 överklagade föreningen beslutet.

Uppföljande kontroll den 11 juni 2021

Den 11 juni 2021 ca klockan 22.10–22.45 genomförde Miljönämnden östra Skaraborg en kontroll av serveringslokalen på Norregårdsvägen för att följa upp om förbudet om rökning som nämnden fattat beslut om den 5 maj 2021 följdes.

Närvarande från verksamheten var ordförande [REDACTED] som uppgav att gruppen som fanns i lokalen använde lokalen för att fira studenten. Han uppgav även att föreningen har för avsikt att inrätta ett rökrum. I serveringslokalen satt gäster och rökte vattenpipa vid borden där de åt och drack. Det luktade rök i lokalen. En av besökarna på festen uppgav att de åt mat kl. 15 och att de rökt vattenpipa senare på kvällen samt att de endast rökt i delar av serveringslokalen.

MN § 44 forts.

Yttrande över beslutsunderlag

I en skrivelse daterad den 17 juni 2021 gavs föreningen möjlighet att yttra sig över kompletterande beslutsunderlag i form av kontrollrapporten från kontrollen den 11 juni. Eventuellt yttrande skulle ha kommit in till miljönämnden senast den 2 augusti 2021. Miljönämnden har inte fått in något yttrande.

Skälen för miljönämndens beslut

Tillämpade bestämmelser

6 kapitlet 1 § lagen om tobak och liknande produkter (2018:2088) (nedan benämnd lagen om tobak): med rökning avses vid tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel:

- rökning av tobak,
- inhalering efter förångning eller annan upphettning av tobak,
- användning av elektroniska cigaretter,
- rökning av örtprodukter för rökning, och
- användning av njutningsmedel som till användningssättet – motsvarar rökning men som inte innehåller tobak.

6 kapitlet 2 § lagen om tobak: Rökning är förbjuden:

- 5. i restauranger och på andra serveringsställen,
- 7. i andra lokaler än sådana som avses i 1–6 om allmänheten har tillträde till lokalerna.

6 kapitlet 6 § lagen om tobak: Rökning får tillåtas i restauranger och på andra serveringsställen i separata rum som särskilt avsatts för rökning. Rum där rökning tillåts får endast utgöra en mindre del av serveringsställets yta. Rummen skall vara belägna så att besökare inte måste passera genom dessa. Arbetstagare skall endast tillfälligtvis behöva vistas i rummen, när rökning pågår. Servering eller annan liknande verksamhet får inte bedrivas i rummen när rökning pågår. Detta gäller dock inte sådan verksamhet som har direkt samband med rummens funktion. Mat eller dryck får inte föras med in i dessa rum.

6 kapitlet 7 § lagen om tobak: Avvikelse från 2 § 1–3, 6 och 7 och 3 § får göras om det finns särskilda skäl till det på grund av utrymmets eller områdets beskaffenhet eller användningssätt eller av omständigheterna i övrigt. Detsamma gäller för sådana färdmedel, lokaler och andra utrymmen som avses i 2 § 4.

7 kapitlet 9 § lagen om tobak: En tillsynsmyndighet som anges i 2–7 §§ får i sin tillsynsverksamhet meddela de förelägganden eller förbud som behövs för att denna lag och anslutande föreskrifter ska följas. I beslut om föreläggande eller förbud får tillsynsmyndigheten sätta ut vite. Vitet får inte omvandlas till fängelse.

MN § 44 forts.

5 kapitlet 1 § förordningen om tobak och liknande produkter (SFS 2019:223):
Sådana rum som avses i 6 kapitlet 6 § lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter ska vara så utformade och ventilerade att rök inte sprids till övriga delar av serveringsstället.

3 § lagen (1985:206) om vite. Storleken på vitet ska fastställas till ett belopp som med hänsyn till vad som är känt om adressatens ekonomiska förhållanden och till omständigheterna i övrigt kan förmå adressaten att följa beslutet.

35 § förvaltningslagen (2017:900). En myndighet får även verkställa ett beslut omedelbart om ett väsentligt allmänt eller enskilt intresse kräver det. Myndigheten ska dock först noga överväga om det finns skäl att avvakta med att verkställa beslutet på grund av

1. att beslutet medför mycket ingripande verkningar för någon enskild.
2. att verkställigheten inte kan återgå om ett överklagande av beslutet leder till att det upphävs, eller
3. någon annan omständighet.

Miljönämndens bedömning

Miljönämnden anser att rökning är förbjuden i lokalen enligt gällande lagstiftning eftersom det är ett serveringsställe för mat och dryck. Det är också förbjudet att röka i lokalen eftersom det är att se som att allmänheten har tillträde till lokalen. Vid miljönämndens kontroller har det framkommit att det inte endast är medlemmar som besöker lokalen på Norregårdsvägen 3 och att föreningens medlemsantal är omfattande. Verksamheten är normalt öppen dagligen och till föreningens verksamhet kan människor gå för att träffas, serveras mat och dryck samt röka. Därmed är miljönämndens bedömning att lokalen är tillgänglig för allmänheten samt är ett serveringsställe för mat och dryck.

I lagen om tobak ges möjligheter till undantag om det finns särskilda skäl till det på grund av utrymmets eller områdets beskaffenhet eller användningssätt eller av omständigheterna i övrigt. Miljönämnden bedömer att det i detta fall inte finns några särskilda skäl för att tillåta rökning i lokalen. Att tillåta rökning i en serveringslokal där människor samlas innebär en olägenhet både för de som röker och de som utsätts för passiv rökning när de vistas i föreningens lokaler.

I lagen om tobak definieras rökning bland annat som rökning av tobak, rökning av örtprodukter för rökning och användning av njutningsmedel som till användningssättet motsvarar rökning men som inte innehåller tobak. Av lagen framgår det också att rökning är förbjuden i restauranger och på andra serveringsställen. Verksamheten är registrerad enligt livsmedelslagen och föreningen har i samband med detta angett att verksamheten serverar mat och därmed är en restaurang. Enligt miljönämndens bedömning omfattas även föreningar som har ett serveringsställe eller restaurang av förbudet om rökning.

MN § 44 forts.

Vid miljönämndens kontroller tillhandahöll föreningen mat, dryck och vattenpipor till besökare. Miljönämnden bedömer att verksamheten är omfattande med tanke på antalet gäster vid Polisens och miljönämndens tre tillsyns-/kontrollbesök. Det har funnits rök i lokalen vid samtliga genomförda kontroller.

Enligt uppgifter från föreningen har de ca 2 500 medlemmar. Vid kontrollen den 13 mars 2021 respektive den 11 juni 2021 kunde besökare gå in utan någon kontroll av medlemskap. Vid miljönämndens kontroll av verksamheten den 13 mars 2021 framkom att det fanns besökande gäster som inte visste att det gick att bli medlem och som uppgav att de inte var medlemmar. Någon kontroll av att de som besöker serveringsstället är medlemmar i föreningen har inte kunnat visas av verksamheten, och oavsett det anser miljönämnden att en sådan omfattning av medlemmar får anses utgöra en allmänhet.

Verksamheten är en registrerad livsmedelsanläggning som normalt har öppet dagligen för människor att komma och äta och dricka. Enligt miljönämndens bedömning är en lokal som både serverar mat och dryck till allmänheten och som kan abonneras att anse som ett serveringsställe som omfattas av rökförbudet i tobakslagen. Detta gäller oavsett om lokalen för tillfället, helt eller delvis, är uthyrd för en privat sammankomst. Av regeringens proposition 2003/04:65 framgår att rökförbudet träffar sådana restauranger och serveringsställen som abonneras eller som på annat sätt används eller hyrs ut till slutna sällskap.

Rökning kan vara tillåten i restaurang och på serveringsställen om separata rum avsatts särskilt för rökning. Rökrum ska vara utformade och ventilerade så att rök inte sprids till övriga delar av serveringsstället. Servering eller annan liknande verksamhet får inte bedrivas i rummen när rökning pågår. Rum där rökning tillåts får endast utgöra en mindre del av serveringsställets yta och ska vara belägen så att besökare inte måste passera genom dessa.

Något rökrum finns inte i lokalen utan rökning sker i hela lokalen. Miljönämnden anser därför med stöd av tobakslagstiftningen att Khabour Syrien förening ska förbjudas att tillåta rökning i hela serveringslokalen. Föreningen har uppgett att den är en ideell förening men enligt miljönämnden är verksamheten att bedöma som en serveringslokal och rökning är därmed förbjuden.

Passiv rökning är lika farlig som rökning och bedöms utgöra en stor del av olägenheten. Det är endast en fjärdedel av röken som andas in av rökaren som "huvudrök" och filtreras i rökarens lungor innan den går ut i luften igen vid utandningen mellan blossen och bildar sidorök som påverkar andra personer i närheten. I Sverige beräknades 2007 att passiv rökning årligen bidrar till 5–10 fall av lungcancer hos personer som aldrig rökt vanemässigt. Utöver detta beräknas passiv rökning orsaka ungefär 400 fall av hjärt-kärlsjukdom bland personer som inte röker eller har rökt tidigare (Socialstyrelsen 2009). Passiv rökning medför stora hälsorisker. Tobak och örterprodukter för rökning innehåller organiskt material som växter, örter eller frukter. Rök från förbränning av organiskt material innehåller kolmonoxid som ökar risken för hjärt- och kärlsjukdomar.

MN § 44 forts.

Miljönämnden anser att beslutet att följa gällande lagstiftning ska gälla omedelbart. I annat fall kan rökning fortgå i lokalen i strid mot det grundläggande förbudet ända till dess att beslutet har trätt i laga kraft. Det vistas barn och många vuxna i lokalen dagligen och det är förenat med stora hälsorisker att utsättas för hälsoskadlig rök. Förbudet är av väsentlig betydelse för människors hälsa samt innebär ingen kostnadskrävande investering för att uppfyllas och ska därför gälla omedelbart.

Miljönämnden anser även att förbudet ska förenas med ett vite. Nämnden bedömer att det mot bakgrund av vad som kommit fram i ärendet är motiverat och angeläget utifrån risk för människors hälsa att förena detta förbud med vite. Detta för att säkerställa att gällande lagstiftning följs. Vitet har fastställts till ett belopp med hänsyn till vad som kan antas förmå Khabour Syrien förening att följa föreläggandet.

Fortsatt handläggning

Miljönämnden kommer att följa upp att föreningen följer förbudet.

Om föreningen inte följer förbudet kan nämnden ansöka om utdömande av vite. De får då maximalt betala 75 000 kr. Nämnden kan även komma att besluta om ett nytt förbud med vite.

Beslutsunderlag

Miljösamverkans förslag till beslut daterat 2021-08-19

Beslutet skickas till

Khabour Syrien Förening i Skövde, [redacted]
Folkhälsomyndigheten, info@folkhalsomyndigheten.se
Polismyndigheten Skövde, registrator.vast@polisen.se
Länsstyrelsen Västra Götaland, vastragotaland@lansstyrelsen.se
Föreningens juridiska ombud, [redacted]

Bilaga till Khabour Syrien Förening i Skövde

Överklagningshänvisning

Delgivningsmetod

E-post

För höga radonhalter i flerbostadshus som tillhör Fastighets AB Visionsgruppen i Falköping, Falköpings kommun

Beslut

Miljönämnden östra Skaraborg beslutar att förelägga Fastighets AB Visionsgruppen i Falköping med organisationsnummer 556219-4331 om följande:

1. Fastighets AB Visionsgruppen i Falköping ska genomföra de åtgärder som behövs för att radonhalten inte ska överskrida referensnivån på 200 Bq/m³ luft i någon av lägenheterna i flerbostadshusen nedan. Tabellen visar vilka lägenheter som hade mätresultat som överskred Strålskyddsföreskriftens referensnivå i tidigare mätning.

Byggnadsid	Fastighetsbeteckning	Adress	Lägenhetsnummer
2063183	Hovtången 5	Sankt Sigfridsgatan 40B	
2024176	Skalbaggen 7	Kapellsgatan 25	

2. Efter att Fastighets AB Visionsgruppen i Falköping utfört åtgärder ska de genomföra nya radonmätningar i de lägenheter där radonhalter konstaterats vara över 200 Bq/m³ luft, se tabellen i punkt 1. Mätningarna ska göras mellan 1 oktober och 30 april och pågå under minst 60 dagar. Resultaten ska redovisas till miljönämnden senast den **31 januari 2023**.
3. Utföra mätningar i följande lägenheter:
  - De lägenheter som angränsar till en lägenhet med radonhalt som överskrider referensvärdet 200 Bq/m³ luft och ligger på samma våningsplan.
  - Lägenheten ovanför och nedanför lägenheten med radonhalt som överskrider referensvärdet 200 Bq/m³ luft.

Mätningarna ska göras mellan 1 oktober och 30 april och pågå under minst 60 dagar. Resultaten ska redovisas till miljönämnden **senast den 31 januari 2023**. Om Fastighets AB Visionsgruppen i Falköping har mätt i någon av lägenheterna i punkt 3 tidigare och resultatet var under referensvärdet 200 Bq/m³ luft, behöver de inte göra om mätningen i den lägenheten.

4. När Fastighets AB Visionsgruppen i Falköping redovisar mätresultat till miljönämnden ska det framgå vilken lägenhet som respektive mätning är utförd i.

MN § 45 forts.

5. Om Fastighets AB Visionsgruppen i Falköping säljer någon av de aktuella fastigheterna innan de har hunnit redovisa de nya mätningarna, ska de i stället lämna köparens namn och adress till miljönämnden.

Nämnden beslutar att förena **punkt 2** i föreläggandet med vite om **50 000 kr** för vart och ett av flerbostadshusen i tabellen i punkt 1, om punkt 2 inte följs.

Av strålskyddslagen framgår att detta beslut gäller omedelbart även om det överklagas eftersom inte annat bestämts.

Fastighets AB Visionsgruppen i Falköping har rätt att överklaga beslutet. Information om bland annat vad överklagan ska innehålla finns i bifogad överklagningshänvisning.

Redogörelse för ärendet

Miljönämnden östra Skaraborg har tidigare uppmanat Fastighets AB Visionsgruppen i Falköping att mäta radon i sina flerbostadshus och redovisa resultaten till nämnden. I april 2013 redovisade företaget resultat från radonmätningar till nämnden. Nämnden granskade resultaten som visade att Strålsäkerhetsmyndighetens referensvärde på 200 Bq/m³ luft överskreds i flera lägenheter.

Miljönämnden fattade beslut (DB 2013-1496) om att Fastighets AB Visionsgruppen i Falköping skulle genomföra åtgärder för att sänka radonhalten i de flerbostadshus där det fanns överskridanden och redovisa uppföljande mätningar till nämnden. Rapportering av mätningar efter åtgärder skulle ske till nämnden senast den 31 januari varje år till och med år 2017.

I februari 2015 samt maj och juni 2016 delredovisade företaget resultat från radonmätningar till miljönämnden.

I januari 2017 informerade företaget miljönämnden om att de inte var färdiga med åtgärder och uppföljande mätningar i alla de aktuella flerbostadshusen. Nytt redovisningsdatum blev den 31 maj 2017.

I maj 2017 redovisade Fastighets AB Visionsgruppen i Falköping ytterligare uppföljande mätningar till nämnden, som visade att det fortfarande fanns lägenheter som överskred referensvärdet. Nytt datum för redovisning av uppföljande mätningar efter åtgärder blev den 31 maj 2018.

Den 25 juni 2018 redovisade företaget nya uppföljande radonmätningar. Det fanns lägenheter där radonhalten överskred Strålsäkerhetsmyndighetens referensvärde. Ytterligare åtgärder skulle genomföras och nya mätningar redovisas till miljönämnden den 31 maj 2019. För några av lägenheterna skulle en ny åtgärdsplan tas fram.

MN § 45 forts.

Den 15 juni 2019 redovisade företaget nya mätningar samt en ny åtgärdsplan för kvarvarande lägenheter. Den nya planen var att samtliga lägenheter skulle åtgärdas under 2020. Rapportering av en del av resultaten skulle ske den 31 maj 2020.

Den 18 maj 2020 redovisade Fastighets AB Visionsgruppen i Falköping nya mätresultat. Det fanns lägenheter där radonhalten överskred Strålsäkerhetsmyndighetens referensvärde. Den 27 juli redovisade företaget en åtgärdsplan där de angav att de skulle åtgärda de kvarvarande lägenheterna och redovisa uppföljande mätningar senast den 31 maj 2021. Miljönämnden beslutade den 9 september 2020 (MN § 47) att företaget skulle genomföra åtgärder för att sänka radonhalten i de flerbostadshus där det fanns överskridanden och redovisa uppföljande mätningar till nämnden senast den 31 maj 2021.

I juni 2021 redovisade företaget resultat från uppföljande mätningar. Nämnden granskade resultaten som visade att Strålsäkerhetsmyndighetens referensvärde på 200 Bq/m³ luft överskreds i de lägenheter som finns angivna i tabellen i punkt 1. De redovisade också en åtgärdsplan som visade att företaget planerar att installera till och frånluftsventilation med värmeåtervinning (FTX) i de lägenheter där radonhalten överskrider referensvärdet. Företaget uppgav att de kan redovisa uppföljande mätningar till miljönämnden senast den 31 januari 2023.

Fastighets AB Visionsgruppen i Falköping redovisade även resultat som visade att referensvärdet inte längre överskrids i följande flerbostadshus:

Byggnadsid	Fastighetsbeteckning	Adress	Lägenhetsnummer
1980995	Hammaren 2	Warenbergsgatan 18A	
2206790	Skalbaggen 10	Kapellsgatan 21	
2034565	Sankt Jakob 13	Sankt Sigfridsgatan 25	

Skälen för miljönämndens beslut

Tillämpade bestämmelser

Av 3 kapitlet 5 § strålskyddslagen framgår att den som bedriver en verksamhet eller är ansvarig för en åtgärd som kan innebära att en människa exponeras för joniserande strålning ska optimera strålskyddet genom att så långt som det är möjligt och rimligt med hänsyn till befintlig teknisk kunskap samt ekonomiska och samhälleliga faktorer begränsa

1. sannolikheten för exponering,
2. antalet personer som exponeras, och
3. storleken på den individuella stråldosen.

MN § 45 forts.

Av 3 kapitlet 6 § strålskyddslagen framgår att det i fråga om lokaler som allmänheten har tillträde till och i fråga om bostäder ska fastighetsägaren optimera strålskyddet genom att vidta åtgärder så att radonhalten hålls så låg som det är möjligt och rimligt.

3 kapitlet 10 § strålskyddslagen: Den som bedriver en verksamhet med joniserande strålning eller verksamhet i en omgivning med joniserande strålning eller som sysselsätter någon för att utföra arbete i en sådan verksamhet ska i den utsträckning som behövs från strålskyddssynpunkt och med hänsyn till verksamhetens eller arbetets art och andra förhållanden

1. kontrollera och upprätthålla strålskyddet på de platser där strålning kan förekomma,
2. underhålla de tekniska anordningar och den utrustning för mätning eller strålskydd som används i verksamheten,
3. vidta de åtgärder och försiktighetsmått i övrigt som behövs för att hindra eller motverka skada på människors hälsa eller miljön, och
4. se till att alla som arbetar i verksamheten och kan komma att exponeras för joniserande strålning har
  - a. god kännedom om de förhållanden, villkor och föreskrifter som verksamheten bedrivs under,
  - b. kunskap om de risker som kan vara förenade med verksamheten, och
  - c. den kompetens som behövs för att strålskyddet ska fungera tillfredsställande.

Av 8 kapitlet 4 § strålskyddslagen framgår att den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd som omfattas av denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen ska på begäran av tillsynsmyndigheten ge myndigheten de upplysningar eller de handlingar som behövs för tillsynen.

I 8 kapitlet 6 § strålskyddslagen finns det angivet att tillsynsmyndigheten får besluta de förelägganden som behövs för tillsynen och för att de som har skyldigheter enligt denna lag, föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen eller beslut som meddelats med stöd av lagen ska fullgöra dessa.

Av 8 kapitlet 7 § strålskyddslagen framgår det att ett beslut om föreläggande enligt 6 § får förenas med vite.

I 10 kapitlet 3 § strålskyddslagen finns det angivet att beslut enligt denna lag ska gälla omedelbart om inte annat bestäms.

Av 3 kapitlet 6 § strålskyddsförordningen (2018:506) framgår det att referensnivån för radon är 200 becquerel per kubikmeter luft (Bq/m³ luft) inomhus i bostäder och lokaler som allmänheten har tillträde till.

MN § 45 forts.

Miljönämndens bedömning

Eftersom Fastighets AB Visionsgruppen i Falköping har redovisat att radonhalten inom nämnda flerbostadshus överskrider Strålsäkerhetsmyndighetens referensvärde på 200 Bq/m³ och på grund av risken för lungcancer i samband med höga radonhalter i bostäder bedömer miljönämnden att det finns skäl att kräva att de ska vidta åtgärder för att sänka radonhalten.

Miljönämnden bedömer att Fastighets AB Visionsgruppen i Falköping som fastighetsägare är de som har den faktiska möjligheten att genomföra åtgärder för att sänka radonhalten. För att ta reda på om åtgärderna har haft effekt behöver nya mätningar göras efter att åtgärderna är klara. Miljönämnden bedömer att kostnaderna för att utföra åtgärderna och mätningarna är rimliga i förhållande till nyttan det medför.

Fastighets AB Visionsgruppen i Falköping ska genomföra nya långtidsmätningar i de lägenheter där radonhalter över 200 Bq/m³ luft har konstaterats för att visa att åtgärderna har haft effekt. Eftersom radonhalten kan variera inom ett hus och Fastighets AB Visionsgruppen i Falköping inte har mätt i alla lägenheter, är det viktigt att de genomför fler mätningar för att säkerställa att radonhalten inte är för hög i fler lägenheter i huset. Långtidsmätningarna ska ske enligt det urval som beskrivs i punkt 3 i beslutet.

Miljönämnden har tidigare förelagt Fastighets AB Visionsgruppen i Falköping om att sänka radonhalten för flerbostadshusen i tabellen 1 punkt 1. Eftersom de inte har redovisat några resultat som visar på tillräckliga åtgärder inom förelagd tid anser miljönämnden att det är motiverat att förena föreläggandet med vite för att Fastighets AB Visionsgruppen i Falköping ska genomföra åtgärder som sänker radonhalten i inomhusluften.

Fortsatt handläggning

När miljönämnden har tagit emot mätprotokoll från Fastighets AB Visionsgruppen i Falköping kommer nämnden att granska dem. Om protokollen visar att radonhalten inte överskrider 200 Bq/m³ luft kommer nämnden att avsluta ärendet.

Om Fastighets AB Visionsgruppen i Falköping inte redovisar nya radonmätningar efter att de genomfört radonsänkande åtgärder för flerbostadshusen i tabellen punkt 1 senast 31 januari 2023, kan miljönämnden begära att vitet ska dömas ut. De får då maximalt betala 100 000 kr. Nämnden kan även komma att besluta om ett nytt föreläggande med vite.

MN § 45 forts.

Avgift för handläggning

Miljönämnden kommer att fatta beslut om avgift för handläggningen av detta ärende. Avgiften per timma är 1 053 kr. Handläggningen har tagit 1 timma och 45 minuter. Avgiften blir då 1 843 kr. Nämnden skickar beslutet om avgift i form av en faktura.

I handläggningstiden ingår till exempel inläsning och beredning av ärendet, samråd med andra, registerhållning, upprättande av skrivelser samt beslutsfattande.

Avgiften tas ut med stöd av 10 kapitlet 4 § strålskyddslagen (2018:396) och den taxa för tillsyn inom strålskyddslagens område som gäller i den aktuella kommunen. Taxan är antagen med stöd av 8 kapitlet 14 § strålskyddsförordningen (2018:506).

Det är först när Fastighets AB Visionsgruppen i Falköping har tagit emot fakturan som de kan överklaga den.

Om Fastighets AB Visionsgruppen i Falköping vill lämna synpunkter på avgiften ska de höra av sig inom två veckor.

Miljönämnden kommer även att ta ut avgifter för den tid som uppföljningen av detta beslut tar.

Beslutsunderlag

Miljösamverkans förslag till beslut daterat 2021-08-19

Beslutet skickas till

Fastighets AB Visionsgruppen i Falköping, [redacted]
[redacted]@visionsgruppen.se

Bilagor till Fastighets AB Visionsgruppen i Falköping

Överklagningshänvisning
Mottagningskvitto

BB *Soq*

För höga radonhalter i flerbostadshus som tillhör Aktiebolaget Skövdebostäder, Skövde kommun

Beslut

Miljönämnden östra Skaraborg beslutar att förelägga Aktiebolaget Skövdebostäder med organisationsnummer 556042-3039 om följande:

1. Aktiebolaget Skövdebostäder ska genomföra de åtgärder som behövs för att radonhalten inte ska överskrida referensnivån på 200 Bq/m³ luft i någon av lägenheterna i flerbostadshusen nedan. Tabellen visar vilka lägenheter som hade mätresultat som överskred Strålskyddsföreskriftens referensnivå i tidigare mätning.

Byggnadsid	Fastighetsbeteckning	Adress
1948614	Getingen 1	Barrstigen 1A
2179773	Getingen 1	Barrstigen 2A
2055118	Trappen 1	Stenvägen 1A
1834774	Trappen 1	Stenvägen 3A
1634346	Graniten 1	Stenvägen 8
1725409	Graniten 1	Stenvägen 10
1816743	Graniten 1	Stenvägen 1
1757185	Kolmen 1	Stenvägen 11A och 11B
2207706	Orstenen 1	Stenvägen 14
1766926	Orstenen 1	Norra Bergvägen 25
1987223	Orstenen 1	Norra Bergvägen 23
1853822	Sandstenen 2	Norra Bergvägen 19A
2114762	Sandstenen 2	Norra Bergvägen 11B
2206009	Sandstenen 2	Norra Bergvägen 13B
1892851	Sandstenen 2	Norra Bergvägen 15A och 15B
6-876931	Aspö 1	Södra Aspövägen 19
6-876937	Aspö 1	Södra Aspövägen 25
6-998896	Frostaliden 5	Frostaliden 13

MN § 46 forts.

2. Efter att Aktiebolaget Skövdebostäder utfört åtgärder ska företaget genomföra nya radonmätningar i de lägenheter där radonhalter konstaterats vara över 200 Bq/m³ luft, se tabellen i punkt 1. Mätningarna ska göras mellan 1 oktober och 30 april och pågå under minst 60 dagar. Redovisa resultaten till miljönämnden senast:
  - a. **den 31 maj 2022** för flerbostadshusen inom fastigheterna Getingen 1, Trappen 1, Sandstenen 2, Aspö 1 och Frostaliden 5
  - b. **den 31 maj 2023** för flerbostadshusen inom fastigheterna Kolmen 1 och Graniten 1
  - c. **den 31 januari 2024** för flerbostadshusen inom fastigheten Orstenen 1.
3. Utföra mätningar i följande lägenheter:
  - De lägenheter som angränsar till en lägenhet med radonhalt som överskrider referensvärdet 200 Bq/m³ luft och ligger på samma våningsplan.
  - Lägenheten ovanför och nedanför lägenheten med radonhalt som överskrider referensvärdet 200 Bq/m³ luft.

Mätningarna ska göras mellan 1 oktober och 30 april och pågå under minst 60 dagar. Resultaten ska redovisas till miljönämnden **senast samma datum som företaget ska redovisa övriga mätningar** för respektive fastighet. Om Aktiebolaget Skövdebostäder har mätt i någon av lägenheterna i punkt 3 tidigare och resultatet var under referensvärdet 200 Bq/m³ luft, behöver företaget inte göra om mätningen i den lägenheten.
4. När Aktiebolaget Skövdebostäder redovisar mätresultat till miljönämnden ska det framgå vilken lägenhet som respektive mätning är utförd i.
5. Om Aktiebolaget Skövdebostäder säljer någon av de aktuella fastigheterna innan de har hunnit redovisa de nya mätningarna, ska företaget i stället lämna köparens namn och adress till miljönämnden.

Nämnden beslutar att förena **punkt 2** i föreläggandet med vite om **50 000 kr** för vart och ett av flerbostadshusen i tabellen i punkt 1, om punkt 2 inte följs.

Av strålskyddslagen framgår att detta beslut gäller omedelbart även om det överklagas eftersom inte annat bestämts.

Aktiebolaget Skövdebostäder har rätt att överklaga beslutet. Information om bland annat vad överklagan ska innehålla finns i bifogad överklagningshänvisning.

MN § 46 forts.

Redogörelse för ärendet

Miljönämnden östra Skaraborg har tidigare uppmanat Aktiebolaget Skövdebostäder att mäta radon i sina flerbostadshus och redovisa resultaten till nämnden. Företaget redovisade en sammanställning av radonmätningar till miljönämnden den 31 maj 2011. I nämndens svar på denna sammanställning uppmanades AB Skövdebostäder att bland annat genomföra vissa kompletterande mätningar så att Strålsäkerhetsmyndighetens metodbeskrivning uppfylldes.

Den 29 maj 2012 redovisade AB Skövdebostäder en kompletterad sammanställning till nämnden. Efter granskning av denna sammanställning hölls ett möte den 10 oktober 2012, med representanter från Skövdebostäder och miljönämnden. På detta möte diskuterades bland annat en åtgärdsplan. Planen omfattade lägenheter där Strålsäkerhetsmyndighetens referensvärde på 200 Bq/m³ luft överskreds. Den 31 oktober 2012 redovisade AB Skövdebostäder en åtgärdsplan till nämnden.

Den 13 mars 2013 (MN §15) fattade miljönämnden beslut om att AB Skövdebostäder skulle genomföra kompletterande mätningar och göra åtgärder i de lägenheter där överskridanden konstaterats. Beslutet om redovisningar sträckte sig fram till den 31 december 2018. Företaget redovisade sina åtgärder och mätresultat till miljönämnden årligen under perioden.

Företaget genomförde åtgärder och redovisade resultat enligt plan, men det återstod flerbostadshus där radonhalten i inomhusluften överskred referensvärdet. Vid möte mellan representanter för Skövdebostäder och miljönämnden den 3 maj 2018 berättade AB Skövdebostäders representanter om mätresultat och aktuell plan för åtgärder och mätningar. Miljönämnden fattade beslut (MN § 63) den 12 september 2018 om att ytterligare mätningar och åtgärder skulle genomföras i de flerbostadshus där radonhalten överskred referensvärdet för radon i inomhusluft. Redovisningar skulle ske till nämnden senast den 31 maj 2019 och den 31 maj 2021.

Företaget redovisade årligen mätningar till miljönämnden och möten hölls för att diskutera hur arbetet framskred. Vissa förseningar i arbetet uppstod på grund av att det var svårt att utföra arbete i lägenheter där hyresgästerna var i riskgrupp för att drabbas av covid-19. I maj 2021 redovisade företaget mätningar samt en ny handlingsplan för att åtgärda den höga radonhalten i flerbostadshusen som anges i tabellen i punkten 1. Tabellen visar vilka lägenheter som hade mätresultat som överskred Strålsäkerhetsmyndighetens referensnivå i de genomförda mätningarna vid miljönämndens granskning.

MN § 46 forts.

Skälen för miljönämndens beslut

Tillämpade bestämmelser

Av 3 kapitlet 5 § strålskyddslagen framgår att den som bedriver en verksamhet eller är ansvarig för en åtgärd som kan innebära att en människa exponeras för joniserande strålning ska optimera strålskyddet genom att så långt som det är möjligt och rimligt med hänsyn till befintlig teknisk kunskap samt ekonomiska och samhälleliga faktorer begränsa

1. sannolikheten för exponering,
2. antalet personer som exponeras, och
3. storleken på den individuella stråldosen.

Av 3 kapitlet 6 § strålskyddslagen framgår att det i fråga om lokaler som allmänheten har tillträde till och i fråga om bostäder ska fastighetsägaren optimera strålskyddet genom att vidta åtgärder så att radonhalten hålls så låg som det är möjligt och rimligt.

3 kapitlet 10 § strålskyddslagen: Den som bedriver en verksamhet med joniserande strålning eller verksamhet i en omgivning med joniserande strålning eller som sysselsätter någon för att utföra arbete i en sådan verksamhet ska i den utsträckning som behövs från strålskyddssynpunkt och med hänsyn till verksamhetens eller arbetets art och andra förhållanden

1. kontrollera och upprätthålla strålskyddet på de platser där strålning kan förekomma,
2. underhålla de tekniska anordningar och den utrustning för mätning eller strålskydd som används i verksamheten,
3. vidta de åtgärder och försiktighetsmått i övrigt som behövs för att hindra eller motverka skada på människors hälsa eller miljön, och
4. se till att alla som arbetar i verksamheten och kan komma att exponeras för joniserande strålning har
  - a. god kännedom om de förhållanden, villkor och föreskrifter som verksamheten bedrivs under,
  - b. kunskap om de risker som kan vara förenade med verksamheten, och
  - c. den kompetens som behövs för att strålskyddet ska fungera tillfredsställande.

Av 8 kapitlet 4 § strålskyddslagen framgår att den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd som omfattas av denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen ska på begäran av tillsynsmyndigheten ge myndigheten de upplysningar eller de handlingar som behövs för tillsynen.

MN § 46 forts.

I 8 kapitlet 6 § strålskyddslagen finns det angivet att tillsynsmyndigheten får besluta de förelägganden som behövs för tillsynen och för att de som har skyldigheter enligt denna lag, föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen eller beslut som meddelats med stöd av lagen ska fullgöra dessa.

Av 8 kapitlet 7 § strålskyddslagen framgår det att ett beslut om föreläggande enligt 6 § får förenas med vite.

I 10 kapitlet 3 § strålskyddslagen finns det angivet att beslut enligt denna lag ska gälla omedelbart om inte annat bestäms.

Av 3 kapitlet 6 § strålskyddsförordningen (2018:506) framgår det att referensnivån för radon är 200 becquerel per kubikmeter luft (Bq/m³ luft) inomhus i bostäder och lokaler som allmänheten har tillträde till.

Miljönämndens bedömning

Eftersom Aktiebolaget Skövdebostäder har redovisat att radonhalten inom nämnda flerbostadshus överskrider Strålsäkerhetsmyndighetens referensvärde på 200 Bq/m³ och på grund av risken för lungcancer i samband med höga radonhalter i bostäder bedömer miljönämnden att det finns skäl att kräva att de ska vidta åtgärder för att sänka radonhalten.

Miljönämnden bedömer att Aktiebolaget Skövdebostäder som fastighetsägare är de som har den faktiska möjligheten att genomföra åtgärder för att sänka radonhalten. För att ta reda på om åtgärderna har haft effekt behöver nya mätningar göras efter att åtgärderna är klara. Miljönämnden bedömer att kostnaderna för att utföra åtgärderna och mätningarna är rimliga i förhållande till nyttan det medför.

Aktiebolaget Skövdebostäder ska genomföra nya långtidsmätningar i de lägenheter där radonhalter över 200 Bq/m³ luft har konstaterats för att visa att åtgärderna har haft effekt. Eftersom radonhalten kan variera inom ett hus och Aktiebolaget Skövdebostäder inte har mätt i alla lägenheter, är det viktigt att de genomför fler mätningar för att säkerställa att radonhalten inte är för hög i fler lägenheter i huset. Långtidsmätningarna ska ske enligt det urval som beskrivs i punkt 3 i beslutet.

Miljönämnden har tidigare förelagt Aktiebolaget Skövdebostäder om att sänka radonhalten för flerbostadshuset i tabellen i punkt 1. Eftersom de inte har redovisat några resultat som visar på tillräckliga åtgärder inom förelagd tid anser miljönämnden att det är motiverat att förena föreläggandet med vite för att Aktiebolaget Skövdebostäder ska genomföra åtgärder som sänker radonhalten i inomhusluften.

MN § 46 forts.

Fortsatt handläggning

När miljönämnden har tagit emot mätprotokoll från Aktiebolaget Skövdebostäder kommer nämnden att granska dem. Om protokollen visar att radonhalten inte överskrider 200 Bq/m³ luft kommer nämnden att avsluta ärendet.

Om Aktiebolaget Skövdebostäder inte redovisar nya radonmätningar efter att de genomfört radonsänkande åtgärder för flerbostadshusen i tabellen i punkt 1 senast de datum som anges i punkten 2, kan miljönämnden begära att vitet ska dömas ut. De får då maximalt betala 900 000 kr. Nämnden kan även komma att besluta om ett nytt föreläggande med vite.

Avgift för handläggning

Miljönämnden kommer att fatta beslut om avgift för handläggningen av detta ärende. Avgiften per timma är 1 053 kr. Handläggningen har tagit 5 timmar. Avgiften blir då 5 265 kr. Nämnden skickar beslutet om avgift i form av en faktura.

I handläggningstiden ingår till exempel inläsning och beredning av ärendet, samråd med andra, registerhållning, upprättande av skrivelser samt beslutsfattande.

Avgiften tas ut med stöd av 10 kapitlet 4 § strålskyddslagen (2018:396) och den taxa för tillsyn inom strålskyddslagens område som gäller i den aktuella kommunen. Taxan är antagen med stöd av 8 kapitlet 14 § strålskyddsförordningen (2018:506).

Det är först när Aktiebolaget Skövdebostäder har tagit emot fakturan som de kan överklaga den.

Om Aktiebolaget Skövdebostäder vill lämna synpunkter på avgiften ska de höra av sig inom två veckor.

Miljönämnden kommer även att ta ut avgifter för den tid som uppföljningen av detta beslut tar.

Beslutsunderlag

Miljösamverkans förslag till beslut daterat 2021-08-19

Beslutet skickas till

Aktiebolaget Skövdebostäder, info@skovdebostader.se

Bilagor till Aktiebolaget Skövdebostäder

Överklagningshänvisning

Delgivningsmetod

E-post

För höga radonhalter i flerbostadshus som tillhör Dragonen i Skövde Bostadsrättsförening, Skövde kommun

Beslut

Miljönämnden östra Skaraborg beslutar att förelägga Dragonen i Skövde Bostadsrättsförening med organisationsnummer 766600-2352 om följande:

1. Dragonen i Skövde Bostadsrättsförening ska genomföra de åtgärder som behövs för att radonhalten inte ska överskrida referensnivån på 200 Bq/m³ luft i någon av lägenheterna i flerbostadshusen nedan. Tabellen visar vilka lägenheter som hade mätresultat som överskred Strålskyddsföreskriftens referensnivå i tidigare mätning.

Byggnadsid	Fastighetsbeteckning	Adress	Lägenhetsnummer
1986171	Dragonen 1	Gransikagatan 11	
1895059	Dragonen 1	Gransikagatan 13	
2077661	Dragonen 1	Gransikagatan 15	

2. Efter att Dragonen i Skövde Bostadsrättsförening utfört åtgärder ska de genomföra nya radonmätningar i de lägenheter där radonhalter konstaterats vara över 200 Bq/m³ luft, se tabellen i punkt 1. Mätningarna ska göras mellan 1 oktober och 30 april och pågå under minst 60 dagar. Resultaten ska redovisas till miljönämnden senast den **31 januari 2022**.
3. Utföra mätningar i följande lägenheter:
  - De lägenheter som angränsar till en lägenhet med radonhalt som överskrider referensvärdet 200 Bq/m³ luft och ligger på samma våningsplan.
  - Lägenheten ovanför och nedanför lägenheten med radonhalt som överskrider referensvärdet 200 Bq/m³ luft.

Mätningarna ska göras mellan 1 oktober och 30 april och pågå under minst 60 dagar. Resultaten ska redovisas till miljönämnden **senast den 31 januari 2022**. Om Dragonen i Skövde Bostadsrättsförening har mätt i någon av lägenheterna i punkt 3 tidigare och resultatet var under referensvärdet 200 Bq/m³ luft, behöver de inte göra om mätningen i den lägenheten.

4. När Dragonen i Skövde Bostadsrättsförening redovisar mätresultat till miljönämnden ska det framgå vilken lägenhet som respektive mätning är utförd i.

MN § 47 forts.

5. Om Dragonen i Skövde Bostadsrättsförening säljer någon av de aktuella fastigheterna innan de har hunnit redovisa de nya mätningarna, ska de i stället lämna köparens namn och adress till miljönämnden.

Nämnden beslutar att förena **punkt 2** i föreläggandet med vite om **50 000 kr** för vart och ett av flerbostadshusen i tabellen i punkt 1, om punkt 2 inte följs.

Av strålskyddslagen framgår att detta beslut gäller omedelbart även om det överklagas eftersom inte annat bestämts.

Dragonen i Skövde Bostadsrättsförening har rätt att överklaga beslutet. Information om bland annat vad överklagan ska innehålla finns i bifogad överklagningshänvisning.

Redogörelse för ärendet

Miljönämnden östra Skaraborg har tidigare uppmanat Dragonen i Skövde Bostadsrättsförening att mäta radon i sina flerbostadshus och redovisa resultaten till nämnden. I juni 2015 redovisade de resultat från radonmätningar till nämnden.

Miljönämnden beslutade (DB 2015-982) att Dragonen i Skövde Bostadsrättsförening skulle genomföra åtgärder för att sänka radonhalten i de flerbostadshus där det fanns överskridanden och redovisa uppföljande mätningar till nämnden senast den 31 maj 2016.

I juli 2016 kontaktade miljönämnden ordföranden i föreningen som berättade att inga åtgärder eller mätningar genomförts. Miljönämnden fattade ett nytt beslut om att bostadsrättsföreningen skulle genomföra åtgärder och redovisa uppföljande mätningar till nämnden senast den 31 januari 2018. Beslutet var förenat med vite.

I november 2017 kontaktade föreningen miljönämnden om att de troligtvis skulle bli något sena med mätningarna. I mars 2018 meddelade föreningen att de ännu inte fått resultaten från de genomförda mätningarna. I april 2018 redovisade bostadsrättsföreningen resultat från radonmätningar till miljönämnden. Nämnden granskade resultaten som visade att Strålsäkerhetsmyndighetens referensvärde på 200 Bq/m³ luft överskreds i de flerbostadshus som finns angivna i punkt 1 ovan. Bostadsrättsföreningen skulle ta fram en åtgärdsplan till den 1 oktober 2018.

I september meddelade ordföranden i föreningen att de behöver mer tid för att ta fram en tidsplan eftersom de har lämnat ut arbetet med att genomföra fönsterbyte på anbud. I januari 2019 kontaktade miljönämnden bostadsrättsföreningen om tidsplanen utan att få svar. I juni meddelade föreningen att de höll på med fönsterbyten, och att de även planerade de att installera FTX-ventilation. Arbetena skulle kräva stora ombyggnationer av lägenheterna. Efter att de genomfört installationen skulle de göra uppföljande radonmätningar och redovisa dem till miljönämnden senast den 31 januari 2021.

MN § 47 forts.

Bostadsrättsföreningen redovisade resultat från uppföljande mätningar för två av flerbostadshusen i juli 2017. Bland resultaten fanns det lägenheter där referensvärdet för radon i inomhusluft överskreds. Installationen av ny ventilation var inte slutförd i det sista huset. Bostadsrättsföreningen åtog sig att justera in ventilationen och slutföra installationen av ventilationen i det sista huset. Uppföljande radonmätningar skulle redovisas till miljönämnden senast den 31 januari 2021.

Miljönämnden fick inte in några mätningar. I mars 2021 meddelade bostadsrättsföreningen att de var försenade med mätningarna. Redovisning skulle ske senast den 31 maj 2021. I augusti 2021 redovisade bostadsrättsföreningen nya mätningar. Nämnden granskade resultaten som visade att Strålsäkerhetsmyndighetens referensvärde på 200 Bq/m³ luft överskreds i de flerbostadshus som finns angivna i punkt 1. Bostadsrättsföreningen meddelade att de planerar att justera in ventilationen under hösten.

Skälen för miljönämndens beslut

Tillämpade bestämmelser

Av 3 kapitlet 5 § strålskyddslagen framgår att den som bedriver en verksamhet eller är ansvarig för en åtgärd som kan innebära att en människa exponeras för joniserande strålning ska optimera strålskyddet genom att så långt som det är möjligt och rimligt med hänsyn till befintlig teknisk kunskap samt ekonomiska och samhälleliga faktorer begränsa

1. sannolikheten för exponering,
2. antalet personer som exponeras, och
3. storleken på den individuella stråldosen.

Av 3 kapitlet 6 § strålskyddslagen framgår att det i fråga om lokaler som allmänheten har tillträde till och i fråga om bostäder ska fastighetsägaren optimera strålskyddet genom att vidta åtgärder så att radonhalten hålls så låg som det är möjligt och rimligt.

MN § 47 forts.

3 kapitlet 10 § strålskyddslagen: Den som bedriver en verksamhet med joniserande strålning eller verksamhet i en omgivning med joniserande strålning eller som sysselsätter någon för att utföra arbete i en sådan verksamhet ska i den utsträckning som behövs från strålskyddssynpunkt och med hänsyn till verksamhetens eller arbetets art och andra förhållanden

1. kontrollera och upprätthålla strålskyddet på de platser där strålning kan förekomma,
2. underhålla de tekniska anordningar och den utrustning för mätning eller strålskydd som används i verksamheten,
3. vidta de åtgärder och försiktighetsmått i övrigt som behövs för att hindra eller motverka skada på människors hälsa eller miljön, och
4. se till att alla som arbetar i verksamheten och kan komma att exponeras för joniserande strålning har
  - a. god kännedom om de förhållanden, villkor och föreskrifter som verksamheten bedrivs under,
  - b. kunskap om de risker som kan vara förenade med verksamheten, och
  - c. den kompetens som behövs för att strålskyddet ska fungera tillfredsställande.

Av 8 kapitlet 4 § strålskyddslagen framgår att den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd som omfattas av denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen ska på begäran av tillsynsmyndigheten ge myndigheten de upplysningar eller de handlingar som behövs för tillsynen.

I 8 kapitlet 6 § strålskyddslagen finns det angivet att tillsynsmyndigheten får besluta de förelägganden som behövs för tillsynen och för att de som har skyldigheter enligt denna lag, föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen eller beslut som meddelats med stöd av lagen ska fullgöra dessa.

Av 8 kapitlet 7 § strålskyddslagen framgår det att ett beslut om föreläggande enligt 6 § får förenas med vite.

I 10 kapitlet 3 § strålskyddslagen finns det angivet att beslut enligt denna lag ska gälla omedelbart om inte annat bestäms.

Av 3 kapitlet 6 § strålskyddsförordningen (2018:506) framgår det att referensnivån för radon är 200 becquerel per kubikmeter luft (Bq/m³ luft) inomhus i bostäder och lokaler som allmänheten har tillträde till.

MN § 47 forts.

Miljönämndens bedömning

Eftersom Dragonen i Skövde Bostadsrättsförening har redovisat att radonhalten inom nämnda flerbostadshus överskrider Strålsäkerhetsmyndighetens referensvärde på 200 Bq/m³ och på grund av risken för lungcancer i samband med höga radonhalter i bostäder bedömer miljönämnden att det finns skäl att kräva att de ska vidta åtgärder för att sänka radonhalten.

Miljönämnden bedömer att Dragonen i Skövde Bostadsrättsförening som fastighetsägare är de som har den faktiska möjligheten att genomföra åtgärder för att sänka radonhalten. För att ta reda på om åtgärderna har haft effekt behöver nya mätningar göras efter att åtgärderna är klara. Miljönämnden bedömer att kostnaderna för att utföra åtgärderna och mätningarna är rimliga i förhållande till nyttan det medför.

Dragonen i Skövde Bostadsrättsförening ska genomföra nya långtidsmätningar i de lägenheter där radonhalter över 200 Bq/m³ luft har konstaterats för att visa att åtgärderna har haft effekt. Eftersom radonhalten kan variera inom ett hus och Dragonen i Skövde Bostadsrättsförening inte har mätt i alla lägenheter, är det viktigt att de genomför fler mätningar för att säkerställa att radonhalten inte är för hög i fler lägenheter i huset. Långtidsmätningarna ska ske enligt det urval som beskrivs i punkt 3 i beslutet.

Miljönämnden har tidigare förelagt Dragonen i Skövde Bostadsrättsförening om att sänka radonhalten för flerbostadshusen på Gransikagatan 11, 13, 15. Eftersom de inte har redovisat några resultat som visar på tillräckliga åtgärder inom förelagd tid anser miljönämnden att det är motiverat att förena föreläggandet med vite för att bostadsrättsföreningen ska genomföra åtgärder som sänker radonhalten i inomhusluften.

Fortsatt handläggning

När miljönämnden har tagit emot mätprotokoll från Dragonen i Skövde Bostadsrättsförening kommer nämnden att granska dem. Om protokollen visar att radonhalten inte överskrider 200 Bq/m³ luft kommer nämnden att avsluta ärendet.

Om Dragonen i Skövde Bostadsrättsförening inte redovisar nya radonmätningar efter att de genomfört radonsänkande åtgärder för flerbostadshusen på Gransikagatan 11, 13, 15 senast 31 januari 2022, kan miljönämnden begära att vitet ska dömas ut. De får då maximalt betala 150 000 kr. Nämnden kan även komma att besluta om ett nytt föreläggande med vite.

Avgift för handläggning

Miljönämnden kommer att fatta beslut om avgift för handläggningen av detta ärende. Avgiften per timma är 1 053 kr. Handläggningen har tagit 3 timmar och 10 minuter. Avgiften blir då 3 335 kr. Nämnden skickar beslutet om avgift i form av en faktura.

BEC
Soq

MN § 47 forts.

I handläggningstiden ingår till exempel inläsning och beredning av ärendet, samråd med andra, registerhållning, upprättande av skrivelser samt beslutsfattande.

Avgiften tas ut med stöd av 10 kapitlet 4 § strålskyddslagen (2018:396) och den taxa för tillsyn inom strålskyddslagens område som gäller i den aktuella kommunen. Taxan är antagen med stöd av 8 kapitlet 14 § strålskyddsförordningen (2018:506).

Det är först när Dragonen i Skövde Bostadsrättsförening har tagit emot fakturan som de kan överklaga den.

Om Dragonen i Skövde Bostadsrättsförening vill lämna synpunkter på avgiften ska de höra av sig inom två veckor.

Miljönämnden kommer även att ta ut avgifter för den tid som uppföljningen av detta beslut tar.

Beslutsunderlag

Miljösamverkans förslag till beslut daterat 2021-08-19

Beslutet skickas till

Dragonen i Skövde Bostadsrättsförening, box 253, 541 26 Skövde
HSB, [REDACTED]
Skaraborgs klimatservice, [REDACTED]

Bilagor till Dragonen i Skövde Bostadsrättsförening

Överklagningshänvisning
Mottagningskvitto

För höga radonhalter i flerbostadshus som tillhör HSB Bostadsrättsförening Dalslanten i Skövde, Skövde kommun

Beslut

Miljönämnden östra Skaraborg beslutar att förelägga HSB Bostadsrättsförening Dalslanten i Skövde med organisationsnummer 766600-0778 om följande:

1. HSB Bostadsrättsförening Dalslanten i Skövde ska genomföra de åtgärder som behövs för att radonhalten inte ska överskrida referensnivån på 200 Bq/m³ luft i någon av lägenheterna i flerbostadshusen nedan. Tabellen visar vilka lägenheter som hade mätresultat som överskred Strålskyddsföreskriftens referensnivå i tidigare mätning.

Byggnadsid	Fastighetsbeteckning	Adress	Lägenhetsnummer
2120138	Kakan 15	Dalvägen 1 A Dalvägen 1 C	
1714470	Kakan 15	Dalvägen 3 A Dalvägen 3 B Dalvägen 5 A Dalvägen 5 D Dalvägen 5 E Dalvägen 7A	
2073420	Kakan 15	Dalvägen 11 A	
2038285	Kakan 15	Dalvägen 15A Dalvägen 15 D Dalvägen 15 E Dalvägen 15 F	
1852916	Kakan 15	Dalvägen 17 B Dalvägen 17 F Dalvägen 17 G	
1667657	Kakan 15	Dalvägen 19 C Dalvägen 19 G	
2108408	Kakan 15	Dalvägen 21A Dalvägen 21 D Dalvägen 21 E	

2. Efter att HSB Bostadsrättsförening Dalslanten i Skövde utfört åtgärder ska de genomföra nya radonmätningar i de lägenheter där radonhalter konstaterats vara över 200 Bq/m³ luft, se tabellen i punkt 1. Mätningarna ska göras mellan 1 oktober och 30 april och pågå under minst 60 dagar. Resultaten ska redovisas till miljönämnden senast den **31 maj 2023**.

MN § 48 forts.

3. Utföra mätningar i följande lägenheter:
  - De lägenheter som angränsar till en lägenhet med radonhalt som överskrider referensvärdet 200 Bq/m³ luft och ligger på samma våningsplan.
  - Lägenheten ovanför och nedanför lägenheten med radonhalt som överskrider referensvärdet 200 Bq/m³ luft.

Mätningarna ska göras mellan 1 oktober och 30 april och pågå under minst 60 dagar. Resultaten ska redovisas till miljönämnden **senast den 31 maj 2023**. Om HSB Bostadsrättsförening Dalslanten i Skövde har mätt i någon av lägenheterna i punkt 3 tidigare och resultatet var under referensvärdet 200 Bq/m³ luft, behöver de inte göra om mätningen i den lägenheten.

4. När HSB Bostadsrättsförening Dalslanten i Skövde redovisar mätresultat till miljönämnden ska det framgå vilken lägenhet som respektive mätning är utförd i.
5. Om HSB Bostadsrättsförening Dalslanten i Skövde säljer någon av de aktuella fastigheterna innan de har hunnit redovisa de nya mätningarna, ska de i stället lämna köparens namn och adress till miljönämnden.

Nämnden beslutar att förena **punkt 2** i föreläggandet med vite om **50 000 kr** för vart och ett av flerbostadshusen i tabellen i punkt 1, om punkt 2 inte följs.

Av strålskyddslagen framgår att detta beslut gäller omedelbart även om det överklagas eftersom inte annat bestämts.

HSB Bostadsrättsförening Dalslanten i Skövde har rätt att överklaga beslutet. Information om bland annat vad överklagan ska innehålla finns i bifogad överklagningshänvisning.

Redogörelse för ärendet

Miljönämnden östra Skaraborg har tidigare uppmanat HSB Bostadsrättsförening Dalslanten i Skövde att mäta radon i sina flerbostadshus och redovisa resultaten till nämnden. I juni 2014 redovisade föreningen resultat från radonmätningar till nämnden. Nämnden granskade resultaten som visade att Strålsäkerhetsmyndighetens referensvärde på 200 Bq/m³ luft överskreds i flera lägenheter.

Miljönämnden uppmanade HSB Bostadsrättsförening Dalslanten i Skövde att genomföra åtgärder för att sänka radonhalten i de flerbostadshus där det fanns överskridanden och redovisa uppföljande mätningar till nämnden senast den 31 januari 2016. I januari 2016 hörde föreningen av sig till nämnden och meddelade att mätningar pågick men att de inte skulle hinna redovisa i tid. Nämnden flyttade fram redovisningsdatumet till den 31 maj 2016.

MN § 48 forts.

Den 15 mars 2016 redovisade föreningen resultat från radonmätningar till nämnden. Nämnden granskade resultaten som visade att Strålsäkerhetsmyndighetens referensvärde på 200 Bq/m³ luft överskreds i sex lägenheter. Enligt den åtgärdsplan som föreningen också skickade in beräknade de att vara klara med åtgärder och nya uppföljande långtidsmätningar den 30 april 2017.

Den 22 maj 2017 redovisade föreningen resultat från radonmätningar till nämnden. Nämnden granskade resultaten som visade att Strålsäkerhetsmyndighetens referensvärde på 200 Bq/m³ luft överskreds i fem lägenheter. Enligt redovisad åtgärdsplan beräknade föreningen att vara klara med åtgärder och nya uppföljande långtidsmätningar den 31 maj 2018. Miljönämnden uppmanade HSB Bostadsrättsförening Dalslätten i Skövde att redovisa uppföljande långtidsmätningar till den 31 maj 2018.

I april 2018 hörde föreningen av sig och meddelade att de inte hade lyckats få ned radonhalterna i de fem kvarstående lägenheterna. Vid möte med föreningen den 4 maj 2018 meddelade de att de hade lagt ned ca 600 000 kr på åtgärder utan resultat. Föreningen kunde tänka sig att göra ytterligare åtgärder men till ett senare redovisningsdatum. Nämnden uppmanade då föreningen att redovisa nya uppföljande långtidsmätningar senast den 31 januari 2020.

Den 22 januari 2020 redovisade föreningen resultat från radonmätningar till nämnden. Nämnden granskade resultaten som visade att Strålsäkerhetsmyndighetens referensvärde på 200 Bq/m³ luft överskreds i flera lägenheter.

Föreningen åtog sig i februari 2020 att göra en referensmätning i lägenhet 35-4019-1-54-4 på Dalvägen 15A och redovisa resultatet till nämnden senast den 31 maj 2020. Inget resultat redovisades till nämnden.

Den 9 september 2020 förelade miljönämnden (MN § 49) att genomföra radonsänkande åtgärder och redovisa resultat av uppföljande långtidsmätningar senast den 31 maj 2021.

I maj 2021 redovisade bostadsrättsföreningen resultat från uppföljande radonmätningar till miljönämnden. Nämnden granskade resultaten som visade att Strålsäkerhetsmyndighetens referensvärde på 200 Bq/m³ luft överskreds i de lägenheter som anges i tabellen i punkt 1. Tillsammans med radonmätningarna redovisade bostadsrättsföreningen en åtgärdsplan som visade att de planerar att installera från- och tilluftsventilation med värmeåtervinning (FTX-ventilation). Bostadsrättsföreningen beräknade att kunna redovisa uppföljande radonmätningar senast den 31 maj 2023.

MN § 48 forts.

Den 2 september 2021 redovisade bostadsrättsföreningen en ny reviderad åtgärdsplan. Enligt planen kommer föreningen att prova att installera radonsugar i ett urval av lägenheter under september 2021. Om åtgärderna har tillräcklig effekt kommer radonsugar att installeras för samtliga lägenheter. Om denna lösning inte fungerar kommer föreningen i stället att installera FTX-ventilation. I så fall beräknar de att ha genomfört uppföljande radonmätningar i slutet av mars 2023. Om radonsugar är en tillräcklig åtgärd kommer de att kunna redovisa resultat från uppföljande radonmätningar tidigare än så.

Skälen för miljönämndens beslut

Tillämpade bestämmelser

Av 3 kapitlet 5 § strålskyddslagen framgår att den som bedriver en verksamhet eller är ansvarig för en åtgärd som kan innebära att en människa exponeras för joniserande strålning ska optimera strålskyddet genom att så långt som det är möjligt och rimligt med hänsyn till befintlig teknisk kunskap samt ekonomiska och samhälleliga faktorer begränsa

1. sannolikheten för exponering,
2. antalet personer som exponeras, och
3. storleken på den individuella stråldosen.

Av 3 kapitlet 6 § strålskyddslagen framgår att det i fråga om lokaler som allmänheten har tillträde till och i fråga om bostäder ska fastighetsägaren optimera strålskyddet genom att vidta åtgärder så att radonhalten hålls så låg som det är möjligt och rimligt.

3 kapitlet 10 § strålskyddslagen: Den som bedriver en verksamhet med joniserande strålning eller verksamhet i en omgivning med joniserande strålning eller som sysselsätter någon för att utföra arbete i en sådan verksamhet ska i den utsträckning som behövs från strålskyddssynpunkt och med hänsyn till verksamhetens eller arbetets art och andra förhållanden

1. kontrollera och upprätthålla strålskyddet på de platser där strålning kan förekomma,
2. underhålla de tekniska anordningar och den utrustning för mätning eller strålskydd som används i verksamheten,
3. vidta de åtgärder och försiktighetsmått i övrigt som behövs för att hindra eller motverka skada på människors hälsa eller miljön, och
4. se till att alla som arbetar i verksamheten och kan komma att exponeras för joniserande strålning har
  - a. god kännedom om de förhållanden, villkor och föreskrifter som verksamheten bedrivs under,
  - b. kunskap om de risker som kan vara förenade med verksamheten, och
  - c. den kompetens som behövs för att strålskyddet ska fungera tillfredsställande.

Justerandes signatur

JBC 809

Utdragsbestyrkande

MN § 48 forts.

Av 8 kapitlet 4 § strålskyddslagen framgår att den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd som omfattas av denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen ska på begäran av tillsynsmyndigheten ge myndigheten de upplysningar eller de handlingar som behövs för tillsynen.

I 8 kapitlet 6 § strålskyddslagen finns det angivet att tillsynsmyndigheten får besluta de förelägganden som behövs för tillsynen och för att de som har skyldigheter enligt denna lag, föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen eller beslut som meddelats med stöd av lagen ska fullgöra dessa.

Av 8 kapitlet 7 § strålskyddslagen framgår det att ett beslut om föreläggande enligt 6 § får förenas med vite.

I 10 kapitlet 3 § strålskyddslagen finns det angivet att beslut enligt denna lag ska gälla omedelbart om inte annat bestäms.

Av 3 kapitlet 6 § strålskyddsförordningen (2018:506) framgår det att referensnivån för radon är 200 becquerel per kubikmeter luft (Bq/m³ luft) inomhus i bostäder och lokaler som allmänheten har tillträde till.

Miljönämndens bedömning

Eftersom HSB Bostadsrättsförening Dalslanten i Skövde har redovisat att radonhalten inom nämnda flerbostadshus överskrider Strålsäkerhetsmyndighetens referensvärde på 200 Bq/m³ och på grund av risken för lungcancer i samband med höga radonhalter i bostäder bedömer miljönämnden att det finns skäl att kräva att de ska vidta åtgärder för att sänka radonhalten.

Miljönämnden bedömer att HSB Bostadsrättsförening Dalslanten i Skövde som fastighetsägare är de som har den faktiska möjligheten att genomföra åtgärder för att sänka radonhalten. För att ta reda på om åtgärderna har haft effekt behöver nya mätningar göras efter att åtgärderna är klara. Miljönämnden bedömer att kostnaderna för att utföra åtgärderna och mätningarna är rimliga i förhållande till nyttan det medför.

HSB Bostadsrättsförening Dalslanten i Skövde ska genomföra nya långtidsmätningar i de lägenheter där radonhalter över 200 Bq/m³ luft har konstaterats för att visa att åtgärderna har haft effekt. Eftersom radonhalten kan variera inom ett hus och HSB Bostadsrättsförening Dalslanten i Skövde inte har mätt i alla lägenheter, är det viktigt att de genomför fler mätningar för att säkerställa att radonhalten inte är för hög i fler lägenheter i huset. Långtidsmätningarna ska ske enligt det urval som beskrivs i punkt 3 i beslutet.

Miljönämnden har tidigare förelagt HSB Bostadsrättsförening Dalslanten i Skövde om att sänka radonhalten för flerbostadshusen i tabellen i punkt 1. Eftersom de inte har redovisat några resultat som visar på tillräckliga åtgärder inom förelagd tid anser miljönämnden att det är motiverat att förena föreläggandet med vite för att HSB Bostadsrättsförening Dalslanten i Skövde ska genomföra åtgärder som sänker radonhalten i inomhusluften.

93c 809

MN § 48 forts.

Fortsatt handläggning

När miljönämnden har tagit emot mätprotokoll från HSB Bostadsrättsförening Dalslanten i Skövde kommer nämnden att granska dem. Om protokollen visar att radonhalten inte överskrider 200 Bq/m³ luft kommer nämnden att avsluta ärendet.

Om HSB Bostadsrättsförening Dalslanten i Skövde inte redovisar nya radonmätningar efter att de genomfört radonsänkande åtgärder för flerbostadshusen i tabellen i punkt 1 senast 31 maj 2023, kan miljönämnden begära att vitet ska dömas ut. De får då maximalt betala 350 000 kr. Nämnden kan även komma att besluta om ett nytt föreläggande med vite.

Avgift för handläggning

Miljönämnden kommer att fatta beslut om avgift för handläggningen av detta ärende. Avgiften per timma är 1 053 kr. Handläggningen har tagit 3 timmar och 10 minuter. Avgiften blir då 3 335 kr. Nämnden skickar beslutet om avgift i form av en faktura.

I handläggningstiden ingår till exempel inläsning och beredning av ärendet, samråd med andra, registerhållning, upprättande av skrivelser samt beslutsfattande.

Avgiften tas ut med stöd av 10 kapitlet 4 § strålskyddslagen (2018:396) och den taxa för tillsyn inom strålskyddslagens område som gäller i den aktuella kommunen. Taxan är antagen med stöd av 8 kapitlet 14 § strålskyddsförordningen (2018:506).

Det är först när HSB Bostadsrättsförening Dalslanten i Skövde har tagit emot fakturan som de kan överklaga den.

Om HSB Bostadsrättsförening Dalslanten i Skövde vill lämna synpunkter på avgiften ska de höra av sig inom två veckor.

Miljönämnden kommer även att ta ut avgifter för den tid som uppföljningen av detta beslut tar.

Beslutsunderlag

Miljösamverkans förslag till beslut daterat 2021-09-07

Beslutet skickas till

HSB Bostadsrättsförening Dalslanten i Skövde, [REDACTED]

Bilagor till HSB Bostadsrättsförening Dalslanten i Skövde

Överklagningshänvisning

Delgivningsmetod

E-post

För höga radonhalter i flerbostadshus som tillhör HSB Hyresfastigheter i Skövde AB, Skövde kommun

Beslut

Miljönämnden östra Skaraborg beslutar att förelägga HSB Hyresfastigheter i Skövde AB med organisationsnummer 556596-9564 om följande:

1. HSB Hyresfastigheter i Skövde AB ska genomföra de åtgärder som behövs för att radonhalten inte ska överskrida referensnivån på 200 Bq/m³ luft i någon av lägenheterna i flerbostadshusen nedan. Tabellen visar vilka lägenheter som hade mätresultat som överskred Strålskyddsföreskriftens referensnivå i tidigare mätning.

Byggnadsid	Fastighetsbeteckning	Adress	Lägenhetsnummer
1795359	Musketören 4	Slingvägen 8	[REDACTED]
1612927	Musketören 4	Slingvägen 10	[REDACTED]
2135109	Lanciären 3	Slingvägen 6	[REDACTED]
1704199	Musketören 4	Slingvägen 12	[REDACTED]
1699475	Forsbergs äng 3	Sven Bergmans väg 9	[REDACTED]

2. Efter att HSB Hyresfastigheter i Skövde AB utfört åtgärder ska de genomföra nya radonmätningar i de lägenheter där radonhalter konstaterats vara över 200 Bq/m³ luft, se tabellen i punkt 1. Mätningarna ska göras mellan 1 oktober och 30 april och pågå under minst 60 dagar. Resultaten ska redovisas till miljönämnden senast den **31 januari 2022**.
3. Utföra mätningar i följande lägenheter:
  - De lägenheter som angränsar till en lägenhet med radonhalt som överskrider referensvärdet 200 Bq/m³ luft och ligger på samma våningsplan.
  - Lägenheten ovanför och nedanför lägenheten med radonhalt som överskrider referensvärdet 200 Bq/m³ luft.

Mätningarna ska göras mellan 1 oktober och 30 april och pågå under minst 60 dagar. Resultaten ska redovisas till miljönämnden **senast den 31 januari 2022**. Om HSB Hyresfastigheter i Skövde AB har mätt i någon av lägenheterna i punkt 3 tidigare och resultatet var under referensvärdet 200 Bq/m³ luft, behöver de inte göra om mätningen i den lägenheten.

4. När HSB Hyresfastigheter i Skövde AB redovisar mätresultat till miljönämnden ska det framgå vilken lägenhet som respektive mätning är utförd i.

MN § 49 forts.

5. Om HSB Hyresfastigheter i Skövde AB säljer någon av de aktuella fastigheterna innan de har hunnit redovisa de nya mätningarna, ska de i stället lämna köparens namn och adress till miljönämnden.

Nämnden beslutar att förena **punkt 2** i föreläggandet med vite om **50 000 kr** för vart och ett av flerbostadshusen i tabellen i punkt 1, om punkt 2 inte följs.

Av strålskyddslagen framgår att detta beslut gäller omedelbart även om det överklagas eftersom inte annat bestämts.

HSB Hyresfastigheter i Skövde AB har rätt att överklaga beslutet. Information om bland annat vad överklagan ska innehålla finns i bifogad överklagningshänvisning.

Redogörelse för ärendet

Miljönämnden östra Skaraborg har tidigare uppmanat HSB Hyresfastigheter i Skövde AB att mäta radon i sina flerbostadshus och redovisa resultaten till nämnden. I mars 2013 redovisade de resultat från radonmätningar till nämnden. Bland resultaten fanns mätningar som överskred 200 Bq/m³ luft.

I maj 2013 (DB 2013-1131) förelade miljönämnden företaget om att genomföra radonsänkande åtgärder och redovisa resultat från uppföljande långtidsmätningar till nämnden senast den 30 maj 2014. De skulle också utföra kompletterande mätningar i flerbostadshus som inte var mätta enligt Strålsäkerhetsmyndighetens metod.

I juli 2014 förklarade företaget att de inte hunnit mäta, men att de skulle göra detta under hösten. I december 2014 meddelade de att de behövde ytterligare tid för att redovisa mätningarna. Nytt datum för redovisning blev den 29 maj 2015.

Den 8 juni 2015 redovisade HSB Hyresfastigheter i Skövde AB resultat från radonmätningar. Bland resultaten fanns mätningar som överskred referensvärdet och det saknades mätningar för att flerbostadshusen skulle kunna bedömas vara mätta enligt Strålsäkerhetsmyndighetens metod. Nytt datum för redovisning av uppföljande långtidsmätningar efter åtgärd blev den 31 maj 2016.

I januari 2016 redovisade företaget en ny åtgärdsplan som innebar att nya uteluftsdon skulle installeras och befintliga radonsugar skulle ses över. Uppföljande mätningar skulle redovisas senast den 31 januari 2017.

De redovisade nya mätningar och en ny åtgärdsplan den 23 januari 2017. Bland resultaten fanns mätvärden som överskred Strålsäkerhetsmyndighetens referensvärde. Planen var att plattan och alla genomföringar skulle tätas.

MN § 49 forts.

Ytterligare frånluftsdon skulle monteras och kapaciteten på kanalfläktarna skulle ökas. Nya mätningar efter åtgärder skulle redovisas senast den 31 januari 2018.

Till följd av att några mätidosor saknades när de skulle samlas in för analys flyttades redovisningsdatumet fram. Nya mätresultat redovisades till miljönämnden den 1 juni 2018. Det kvarstod överskridanden av referensvärdet, även om radonhalten i några flerbostadshus underskred referensvärdet. Företaget planerade att installera takfläktar. Uppföljande långtidsmätningar skulle redovisas senast den 31 maj 2019. Resultat från uppföljande mätningar redovisades den 26 april 2019. Radonhalten överskred referensvärdet i flera av lägenheterna.

I augusti 2019 (DB 2019-1331) beslutade miljönämnden att HSB Hyresfastigheter i Skövde AB skulle genomföra åtgärder för att sänka radonhalten i de flerbostadshus där det fanns överskridanden och redovisa uppföljande mätningar till nämnden senast den 31 maj 2020.

Den 11 juni 2020 redovisade de resultat från radonmätningar till miljönämnden. Nämnden granskade resultaten som visade att Strålsäkerhetsmyndighetens referensvärde på 200 Bq/m³ luft överskreds i de flerbostadshus som finns angivna i punkt 1. I september 2020 fattade miljönämnden beslut om att företaget skulle genomföra åtgärder och redovisa resultaten av uppföljande mätningar till nämnden senast den 31 maj 2021. Beslutet var förenat med vite.

I juni redovisade företaget resultat från uppföljande radonmätningar. Nämnden granskade resultaten som visade att Strålsäkerhetsmyndighetens referensvärde för radon i inomhusluft överskreds i de lägenheter som finns angivna i punkt 1. Företaget redovisade också att de skulle genomföra ytterligare åtgärder under sommaren och genomföra uppföljande mätningar under hösten.

Skälen för miljönämndens beslut

Tillämpade bestämmelser

Av 3 kapitlet 5 § strålskyddslagen framgår att den som bedriver en verksamhet eller är ansvarig för en åtgärd som kan innebära att en människa exponeras för joniserande strålning ska optimera strålskyddet genom att så långt som det är möjligt och rimligt med hänsyn till befintlig teknisk kunskap samt ekonomiska och samhälleliga faktorer begränsa

1. sannolikheten för exponering,
2. antalet personer som exponeras, och
3. storleken på den individuella stråldosen.

Av 3 kapitlet 6 § strålskyddslagen framgår att det i fråga om lokaler som allmänheten har tillträde till och i fråga om bostäder ska fastighetsägaren optimera strålskyddet genom att vidta åtgärder så att radonhalten hålls så låg som det är möjligt och rimligt.

JPC *Soq*

MN § 49 forts.

3 kapitlet 10 § strålskyddslagen: Den som bedriver en verksamhet med joniserande strålning eller verksamhet i en omgivning med joniserande strålning eller som sysselsätter någon för att utföra arbete i en sådan verksamhet ska i den utsträckning som behövs från strålskyddssynpunkt och med hänsyn till verksamhetens eller arbetets art och andra förhållanden

1. kontrollera och upprätthålla strålskyddet på de platser där strålning kan förekomma,
2. underhålla de tekniska anordningar och den utrustning för mätning eller strålskydd som används i verksamheten,
3. vidta de åtgärder och försiktighetsmått i övrigt som behövs för att hindra eller motverka skada på människors hälsa eller miljön, och
4. se till att alla som arbetar i verksamheten och kan komma att exponeras för joniserande strålning har
  - a. god kännedom om de förhållanden, villkor och föreskrifter som verksamheten bedrivs under,
  - b. kunskap om de risker som kan vara förenade med verksamheten, och
  - c. den kompetens som behövs för att strålskyddet ska fungera tillfredsställande.

Av 8 kapitlet 4 § strålskyddslagen framgår att den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd som omfattas av denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen ska på begäran av tillsynsmyndigheten ge myndigheten de upplysningar eller de handlingar som behövs för tillsynen.

I 8 kapitlet 6 § strålskyddslagen finns det angivet att tillsynsmyndigheten får besluta de förelägganden som behövs för tillsynen och för att de som har skyldigheter enligt denna lag, föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen eller beslut som meddelats med stöd av lagen ska fullgöra dessa.

Av 8 kapitlet 7 § strålskyddslagen framgår det att ett beslut om föreläggande enligt 6 § får förenas med vite.

I 10 kapitlet 3 § strålskyddslagen finns det angivet att beslut enligt denna lag ska gälla omedelbart om inte annat bestäms.

Av 3 kapitlet 6 § strålskyddsförordningen (2018:506) framgår det att referensnivån för radon är 200 becquerel per kubikmeter luft (Bq/m³ luft) inomhus i bostäder och lokaler som allmänheten har tillträde till.

MN § 49 forts.

Miljönämndens bedömning

Eftersom HSB Hyresfastigheter i Skövde AB har redovisat att radonhalten inom nämnda flerbostadshus överskrider Strålsäkerhetsmyndighetens referensvärde på 200 Bq/m³ och på grund av risken för lungcancer i samband med höga radonhalter i bostäder bedömer miljönämnden att det finns skäl att kräva att de ska vidta åtgärder för att sänka radonhalten.

Miljönämnden bedömer att HSB Hyresfastigheter i Skövde AB som fastighetsägare är de som har den faktiska möjligheten att genomföra åtgärder för att sänka radonhalten. För att ta reda på om åtgärderna har haft effekt behöver nya mätningar göras efter att åtgärderna är klara. Miljönämnden bedömer att kostnaderna för att utföra åtgärderna och mätningarna är rimliga i förhållande till nyttan det medför.

HSB Hyresfastigheter i Skövde AB ska genomföra nya långtidsmätningar i de lägenheter där radonhalter över 200 Bq/m³ luft har konstaterats för att visa att åtgärderna har haft effekt. Eftersom radonhalten kan variera inom ett hus och HSB Hyresfastigheter i Skövde AB inte har mätt i alla lägenheter, är det viktigt att de genomför fler mätningar för att säkerställa att radonhalten inte är för hög i fler lägenheter i huset. Långtidsmätningarna ska ske enligt det urval som beskrivs i punkt 3 i beslutet.

Miljönämnden har tidigare förelagt HSB Hyresfastigheter i Skövde AB om att sänka radonhalten för flerbostadshusen som anges i punkt 1. Eftersom de inte har redovisat några resultat som visar på tillräckliga åtgärder inom förelagd tid anser miljönämnden att det är motiverat att förena föreläggandet med vite för att HSB Hyresfastigheter i Skövde AB ska genomföra åtgärder som sänker radonhalten i inomhusluften.

Fortsatt handläggning

När miljönämnden har tagit emot mätprotokoll från HSB Hyresfastigheter i Skövde AB kommer nämnden att granska dem. Om protokollen visar att radonhalten inte överskrider 200 Bq/m³ luft kommer nämnden att avsluta ärendet.

Om HSB Hyresfastigheter i Skövde AB inte redovisar nya radonmätningar efter att de genomfört radonsänkande åtgärder för flerbostadshusen i punkt 1 senast 31 januari 2022, kan miljönämnden begära att vitet ska dömas ut. De får då maximalt betala 250 000 kr. Nämnden kan även komma att besluta om ett nytt föreläggande med vite.

MN § 49 forts.

Avgift för handläggning

Miljönämnden kommer att fatta beslut om avgift för handläggningen av detta ärende. Avgiften per timma är 1 053 kr. Handläggningen har tagit 2 timmar och 55 minuter. Avgiften blir då 3 071 kr. Nämnden skickar beslutet om avgift i form av en faktura.

I handläggningstiden ingår till exempel inläsning och beredning av ärendet, samråd med andra, registerhållning, upprättande av skrivelser samt beslutsfattande.

Avgiften tas ut med stöd av 10 kapitlet 4 § strålskyddslagen (2018:396) och den taxa för tillsyn inom strålskyddslagens område som gäller i den aktuella kommunen. Taxan är antagen med stöd av 8 kapitlet 14 § strålskyddsförordningen (2018:506).

Det är först när HSB Hyresfastigheter i Skövde AB har tagit emot fakturan som de kan överklaga den.

Om HSB Hyresfastigheter i Skövde AB vill lämna synpunkter på avgiften ska de höra av sig inom två veckor.

Miljönämnden kommer även att ta ut avgifter för den tid som uppföljningen av detta beslut tar.

Beslutsunderlag

Miljösamverkans förslag till beslut daterat 2021-08-19

Beslutet skickas till

HSB Hyresfastigheter i Skövde AB, [REDACTED]
Skaraborgs klimatservice, [REDACTED]

Bilagor till HSB Hyresfastigheter i Skövde AB

Överklagningshänvisning

Delgivningsmetod

E-post

För höga radonhalter i flerbostadshus som tillhör Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 1, Skövde kommun

Beslut

Miljönämnden östra Skaraborg beslutar att förelägga Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 1 med organisationsnummer 766600-1727 om följande:

1. Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 1 ska genomföra de åtgärder som behövs för att radonhalten inte ska överskrida referensnivån på 200 Bq/m³ luft i någon av lägenheterna i flerbostadshusen nedan. Tabellen visar vilka lägenheter som hade mätresultat som överskred Strålskyddsföreskriftens referensnivå i tidigare mätning.

Byggnadsid	Fastighetsbeteckning	Adress	Lägenhetsnummer
1742489	Hene 18:42	Stallbacksgatan 3A 3E	
1925086	Hene 18:42	Riksbyggevägen 2 A	
2016377	Hene 18:42	Riksbyggevägen 2 D	

2. Efter att Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 1 utfört åtgärder ska de genomföra nya radonmätningar i de lägenheter där radonhalter konstaterats vara över 200 Bq/m³ luft, se tabellen i punkt 1. Mätningarna ska göras mellan 1 oktober och 30 april och pågå under minst 60 dagar. Resultaten ska redovisas till miljönämnden senast den **31 maj 2023**.
3. Utföra mätningar i följande lägenheter:
  - De lägenheter som angränsar till en lägenhet med radonhalt som överskrider referensvärdet 200 Bq/m³ luft och ligger på samma våningsplan.
  - Lägenheten ovanför och nedanför lägenheten med radonhalt som överskrider referensvärdet 200 Bq/m³ luft.

Mätningarna ska göras mellan 1 oktober och 30 april och pågå under minst 60 dagar. Resultaten ska redovisas till miljönämnden **senast den 31 maj 2023**. Om Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 1 har mätt i någon av lägenheterna i punkt 3 tidigare och resultatet var under referensvärdet 200 Bq/m³ luft, behöver de inte göra om mätningen i den lägenheten.

MN § 50 forts.

4. När Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 1 redovisar mätresultat till miljönämnden ska det framgå vilken lägenhet som respektive mätning är utförd i.
5. Om Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 1 säljer någon av de aktuella fastigheterna innan de har hunnit redovisa de nya mätningarna, ska de i stället lämna köparens namn och adress till miljönämnden.

Nämnden beslutar att förena **punkt 2** i föreläggandet med vite om **50 000 kr** för vart och ett av flerbostadshusen i tabellen i punkt 1, om punkt 2 inte följs.

Av strålskyddslagen framgår att detta beslut gäller omedelbart även om det överklagas eftersom inte annat bestämts.

Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 1 har rätt att överklaga beslutet. Information om bland annat vad överklagan ska innehålla finns i bifogad överklagningshänvisning.

Redogörelse för ärendet

Miljönämnden har tidigare uppmanat Riksbyggens Brf Skultorpshus nr 1 att mäta radon i sina flerbostadshus och redovisa resultaten till nämnden. I februari 2015 redovisade bostadsrättsföreningen resultat från radonmätningar till nämnden. Nämnden granskade resultaten som visade att det fanns lägenheter där radonhalten 200 Bq/m³ luft överskreds. I oktober 2015 förelade (DB 2015-1770) miljönämnden bostadsrättsföreningen om att genomföra radonsänkande åtgärder och redovisa resultat från uppföljande långtidsmätningar till nämnden senast den 31 januari 2017.

Bostadsrättsföreningen redovisade inte resultat till det förelagda datumet utan kom in med en ny åtgärdsplan. Radonsugar skulle installeras och uppföljande långtidsmätningar skulle vara klara senast den 31 maj 2018.

I mars 2018 skickade föreningen in nya resultat från de uppföljande mätningarna. Radonhalten överskred referensvärdet. Miljönämnden förelade föreningen om att genomföra åtgärder och redovisa uppföljande långtidsmätningar senast den 31 maj 2019. Bostadsrättsföreningen hörde av sig den 27 maj 2019 och ville ha förlängd tid för att redovisa resultaten till den 30 december 2019. Den 11 september 2019 fattade miljönämnden beslut (MN § 41) om att genomföra åtgärder och redovisa uppföljande mätningar till nämnden senast den 31 januari 2020. Beslutet var förenat med vite.

BBc Sog

MN § 50 forts.

I oktober 2019 hörde den konsult som ska hjälpa föreningen med åtgärder av sig till miljönämnden. Han uppgav att han skulle ha svårt att hjälpa föreningen att genomföra åtgärder och uppföljande mätningar till den 31 januari 2020. I januari 2020 hörde föreningen av sig och berättade att de inte hunnit genomföra åtgärderna eftersom konsulten inte haft möjlighet att genomföra åtgärderna.

I mars hade miljönämnden kontakt med konsulten. Det anlitate konsultföretaget hade påbörjat arbetet med att installera radonsugar, men hade inte möjlighet att redovisa uppföljande mätningar förrän den 31 januari 2021. Bostadsrättsföreningen hade kontaktat konsultföretaget den 18 juni 2019 och beställt arbetet den 12 juli 2019.

I april 2020 skickade miljönämnden en skriftlig bekräftelse på det åtagande som bostadsrättsföreningen gjort via sin konsult till bostadsrättsföreningen. Åtagandet innebar att redovisa uppföljande radonmätningar efter åtgärder senast den 31 januari 2021.

I januari 2021 redovisade bostadsrättsföreningen nya mätningar efter att radonsugar installerats. Nämnden granskade resultaten som visade att Strålsäkerhetsmyndighetens referensvärde på 200 Bq/m³ luft överskreds i flerbostadshusen som finns angivna i punkt 1 ovan. Konsulten uppgav att nästa steg var att installera från- och tillluftsventilation med värmeåtervinning (FTX-ventilation) för att kunna sänka radonhalten i lägenheterna under referensvärdet. I februari 2021 uppgav bostadsrättsföreningen att de var tvungna att göra en upphandling samt att eventuellt fatta ett stämmobeslut för att kunna redovisa en realistisk åtgärdsplan. I maj 2021 redovisade bostadsrättsföreningen en plan om att installera FTX-ventilation. Enligt bostadsrättsföreningens plan kan uppföljande mätningar redovisas till miljönämnden senast den 31 maj 2023.

Skälen för miljönämndens beslut

Tillämpade bestämmelser

Av 3 kapitlet 5 § strålskyddslagen framgår att den som bedriver en verksamhet eller är ansvarig för en åtgärd som kan innebära att en människa exponeras för joniserande strålning ska optimera strålskyddet genom att så långt som det är möjligt och rimligt med hänsyn till befintlig teknisk kunskap samt ekonomiska och samhälleliga faktorer begränsa

1. sannolikheten för exponering,
2. antalet personer som exponeras, och
3. storleken på den individuella stråldosen.

Av 3 kapitlet 6 § strålskyddslagen framgår att det i fråga om lokaler som allmänheten har tillträde till och i fråga om bostäder ska fastighetsägaren optimera strålskyddet genom att vidta åtgärder så att radonhalten hålls så låg som det är möjligt och rimligt.

MN § 50 forts.

3 kapitlet 10 § strålskyddslagen: Den som bedriver en verksamhet med joniserande strålning eller verksamhet i en omgivning med joniserande strålning eller som sysselsätter någon för att utföra arbete i en sådan verksamhet ska i den utsträckning som behövs från strålskyddssynpunkt och med hänsyn till verksamhetens eller arbetets art och andra förhållanden

1. kontrollera och upprätthålla strålskyddet på de platser där strålning kan förekomma,
2. underhålla de tekniska anordningar och den utrustning för mätning eller strålskydd som används i verksamheten,
3. vidta de åtgärder och försiktighetsmått i övrigt som behövs för att hindra eller motverka skada på människors hälsa eller miljön, och
4. se till att alla som arbetar i verksamheten och kan komma att exponeras för joniserande strålning har
  - a. god kännedom om de förhållanden, villkor och föreskrifter som verksamheten bedrivs under,
  - b. kunskap om de risker som kan vara förenade med verksamheten, och
  - c. den kompetens som behövs för att strålskyddet ska fungera tillfredsställande.

Av 8 kapitlet 4 § strålskyddslagen framgår att den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd som omfattas av denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen ska på begäran av tillsynsmyndigheten ge myndigheten de upplysningar eller de handlingar som behövs för tillsynen.

I 8 kapitlet 6 § strålskyddslagen finns det angivet att tillsynsmyndigheten får besluta de förelägganden som behövs för tillsynen och för att de som har skyldigheter enligt denna lag, föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen eller beslut som meddelats med stöd av lagen ska fullgöra dessa.

Av 8 kapitlet 7 § strålskyddslagen framgår det att ett beslut om föreläggande enligt 6 § får förenas med vite.

I 10 kapitlet 3 § strålskyddslagen finns det angivet att beslut enligt denna lag ska gälla omedelbart om inte annat bestäms.

Av 3 kapitlet 6 § strålskyddsförordningen (2018:506) framgår det att referensnivån för radon är 200 becquerel per kubikmeter luft (Bq/m³ luft) inomhus i bostäder och lokaler som allmänheten har tillträde till.

MN § 50 forts.

Miljönämndens bedömning

Eftersom Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 1 har redovisat att radonhalten inom nämnda flerbostadshus överskrider Strålsäkerhetsmyndighetens referensvärde på 200 Bq/m³ och på grund av risken för lungcancer i samband med höga radonhalter i bostäder bedömer miljönämnden att det finns skäl att kräva att de ska vidta åtgärder för att sänka radonhalten.

Miljönämnden bedömer att Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 1 som fastighetsägare är de som har den faktiska möjligheten att genomföra åtgärder för att sänka radonhalten. För att ta reda på om åtgärderna har haft effekt behöver nya mätningar göras efter att åtgärderna är klara. Miljönämnden bedömer att kostnaderna för att utföra åtgärderna och mätningarna är rimliga i förhållande till nyttan det medför.

Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 1 ska genomföra nya långtidsmätningar i de lägenheter där radonhalter över 200 Bq/m³ luft har konstaterats för att visa att åtgärderna har haft effekt. Eftersom radonhalten kan variera inom ett hus och Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 1 inte har mätt i alla lägenheter, är det viktigt att de genomför fler mätningar för att säkerställa att radonhalten inte är för hög i fler lägenheter i huset. Långtidsmätningarna ska ske enligt det urval som beskrivs i punkt 3 i beslutet.

Miljönämnden har tidigare förelagt Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 1 om att sänka radonhalten för flerbostadshuset som anges i tabellen i punkt 1. Eftersom de inte har redovisat några resultat som visar på tillräckliga åtgärder inom förelagd tid anser miljönämnden att det är motiverat att förena föreläggandet med vite för att Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 1 ska genomföra åtgärder som sänker radonhalten i inomhusluften.

Fortsatt handläggning

När miljönämnden har tagit emot mätprotokoll från Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 1 kommer nämnden att granska dem. Om protokollen visar att radonhalten inte överskrider 200 Bq/m³ luft kommer nämnden att avsluta ärendet.

Om Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 1 inte redovisar nya radonmätningar efter att de genomfört radonsänkande åtgärder för flerbostadshuset i tabellen i punkt 1 senast den 31 maj 2023, kan miljönämnden begära att vitet ska dömas ut. De får då maximalt betala 150 000 kr. Nämnden kan även komma att besluta om ett nytt föreläggande med vite.

MN § 50 forts.

Avgift för handläggning

Miljönämnden kommer att fatta beslut om avgift för handläggningen av detta ärende. Avgiften per timma är 1 053 kr. Handläggningen har tagit 1 timma och 50 minuter. Avgiften blir då 1 931 kr. Nämnden skickar beslutet om avgift i form av en faktura.

I handläggningstiden ingår till exempel inläsning och beredning av ärendet, samråd med andra, registerhållning, upprättande av skrivelser samt beslutsfattande.

Avgiften tas ut med stöd av 10 kapitlet 4 § strålskyddslagen (2018:396) och den taxa för tillsyn inom strålskyddslagens område som gäller i den aktuella kommunen. Taxan är antagen med stöd av 8 kapitlet 14 § strålskyddsförordningen (2018:506).

Det är först när Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 1 har tagit emot fakturan som de kan överklaga den.

Om Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 1 vill lämna synpunkter på avgiften ska de höra av sig inom två veckor.

Miljönämnden kommer även att ta ut avgifter för den tid som uppföljningen av detta beslut tar.

Beslutsunderlag

Miljösamverkans förslag till beslut daterat 2021-08-19

Beslutet skickas till

Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 1, box 144, 541 23 Skövde
Riksbyggen ekonomisk förening, [redacted]
Hemkomfort Svenska Hem & Miljö AB, [redacted]

Bilagor till Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 1

Överklagningshänvisning
Mottagningskvitto

För höga radonhalter i flerbostadshus som tillhör Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 2, Skövde kommun

Beslut

Miljönämnden östra Skaraborg beslutar att förelägga Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 2 med organisationsnummer 766600-1719 om följande:

1. Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 2 ska genomföra de åtgärder som behövs för att radonhalten inte ska överskrida referensnivån på 200 Bq/m³ luft i någon av lägenheterna i flerbostadshusen nedan. Tabellen visar vilka lägenheter som hade mätresultat som överskred Strålskyddsföreskriftens referensnivå i tidigare mätning.

Byggnadsid	Fastighetsbeteckning	Adress	Lägenhetsnummer
1669246	Hene 18:65	Riksbyggevägen 1 B	
2036095	Hene 18:65	Industrigatan 2 A-B	
1944797	Hene 18:65	Industrigatan 4 A-B	

2. Efter att Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 2 utfört åtgärder ska de genomföra nya radonmätningar i de lägenheter där radonhalter konstaterats vara över 200 Bq/m³ luft, se tabellen i punkt 1. Mätningarna ska göras mellan 1 oktober och 30 april och pågå under minst 60 dagar. Resultaten ska redovisas till miljönämnden senast den **31 maj 2023**.
3. Utföra mätningar i följande lägenheter:
  - De lägenheter som angränsar till en lägenhet med radonhalt som överskrider referensvärdet 200 Bq/m³ luft och ligger på samma våningsplan.
  - Lägenheten ovanför och nedanför lägenheten med radonhalt som överskrider referensvärdet 200 Bq/m³ luft.

Mätningarna ska göras mellan 1 oktober och 30 april och pågå under minst 60 dagar. Resultaten ska redovisas till miljönämnden **senast den 31 maj 2023**. Om Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 2 har mätt i någon av lägenheterna i punkt 3 tidigare och resultatet var under referensvärdet 200 Bq/m³ luft, behöver de inte göra om mätningen i den lägenheten.

MN § 51 forts.

4. När Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 2 redovisar mätresultat till miljönämnden ska det framgå vilken lägenhet som respektive mätning är utförd i.
5. Om Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 2 säljer någon av de aktuella fastigheterna innan de har hunnit redovisa de nya mätningarna, ska de i stället lämna köparens namn och adress till miljönämnden.

Nämnden beslutar att förena **punkt 2** i föreläggandet med vite om **50 000 kr** för vart och ett av flerbostadshusen i tabellen i punkt 1, om punkt 2 inte följs.

Av strålskyddslagen framgår att detta beslut gäller omedelbart även om det överklagas eftersom inte annat bestämts.

Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 2 har rätt att överklaga beslutet. Information om bland annat vad överklagan ska innehålla finns i bifogad överklagningshänvisning.

Redogörelse för ärendet

Miljönämnden östra Skaraborg har tidigare uppmanat Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 2 att mäta radon i sina flerbostadshus och redovisa resultaten till nämnden. I juli 2014 redovisade de resultat från radonmätningar till nämnden. Nämnden granskade resultaten som visade att Strålsäkerhetsmyndighetens referensvärde på 200 Bq/m³ luft överskreds. Miljönämnden efterfrågade en åtgärdsplan som föreningen redovisade i januari 2015.

Den 28 februari 2015 fattade miljönämnden beslut (DB 2015-127) om att bostadsrättsföreningen skulle åtgärda överskridande radonhalter och utföra nya mätningar till senast 31 maj 2016. Miljönämnden fick inte in några mätresultat till utsatt datum.

I februari 2017 uppgav bostadsrättsföreningen att de skulle rensa luftkanaler och kontrollera ventilationen i samtliga lägenheter. De skulle genomföra nya långtidsmätningar efter åtgärderna. Nytt datum för att redovisa uppföljande radonmätningar blev den 31 maj 2018.

I juni 2018 redovisade föreningen mätresultat till miljönämnden. Nämnden granskade resultaten som visade att referensvärdet överskreds. Bostadsrättsföreningen redovisade endast resultat för en av sju tidigare överskridande lägenheterna. Tillsammans med sammanställningen redovisade föreningen en åtgärdsplan. Åtgärdsplanen innebar att föreningen skulle installera radonsugar samt att ventilationssystemet ska rengöras och optimeras. Åtgärderna beräknades vara klara 28 februari 2019.

MN § 51 forts.

Miljönämnden beslutade den 15 juni 2018 (DB 2018-884) att Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 2 skulle genomföra åtgärder för att sänka radonhalten i de flerbostadshus där det fanns överskridanden och redovisa uppföljande mätningar till nämnden senast den 31 maj 2019. Beslutet var förenat med ett vite.

I juni 2019 redovisade föreningen att arbetet med att installera radonsugar var avslutat, men att de uppföljande radonmätningarna inte var klara. Redovisning av resultaten skulle ske senast den 31 januari 2020. I januari 2020 uppgav föreningen att det vid en obligatorisk ventilationskontroll (OVK) uppmärksammats brister. Därför skulle en kanalrensning och injustering av ventilationen ske. Radonmätning skulle utföras under våren.

I maj 2020 kontaktade föreningen miljönämnden och förklarade att de genomfört kortidsmätningar för att kontrollera radonhalten. Kortidsmätningarna tydde på att referensvärdet för radon i inomhusluft överskreds. Föreningen åtog sig att göra långtidsmätningar i samtliga av bostadsrättsföreningens lägenheter för att få ett bra underlag för att kunna ta ställning till lämpliga åtgärder. Redovisning skulle ske senast den 31 januari 2021.

I januari 2021 redovisade bostadsrättsföreningen resultat från uppföljande radonmätningar. Nämnden granskade resultaten som visade att Strålsäkerhetsmyndighetens referensvärde på 200 Bq/m³ luft överskreds i de lägenheter som finns angivna i punkt 1.

I februari 2021 uppgav bostadsrättsföreningen att de var tvungna att göra en upphandling samt att eventuellt fatta ett stämmobeslut för att kunna redovisa en realistisk åtgärdsplan. I maj 2021 redovisade bostadsrättsföreningen en plan om att installera FTX-ventilation. Enligt bostadsrättsföreningens plan kan uppföljande mätningar redovisas till miljönämnden senast den 31 maj 2023.

Skälen för miljönämndens beslut

Tillämpade bestämmelser

Av 3 kapitlet 5 § strålskyddslagen framgår att den som bedriver en verksamhet eller är ansvarig för en åtgärd som kan innebära att en människa exponeras för joniserande strålning ska optimera strålskyddet genom att så långt som det är möjligt och rimligt med hänsyn till befintlig teknisk kunskap samt ekonomiska och samhälleliga faktorer begränsa

1. sannolikheten för exponering,
2. antalet personer som exponeras, och
3. storleken på den individuella stråldosen.

MN § 51 forts.

Av 3 kapitlet 6 § strålskyddslagen framgår att det i fråga om lokaler som allmänheten har tillträde till och i fråga om bostäder ska fastighetsägaren optimera strålskyddet genom att vidta åtgärder så att radonhalten hålls så låg som det är möjligt och rimligt.

3 kapitlet 10 § strålskyddslagen: Den som bedriver en verksamhet med joniserande strålning eller verksamhet i en omgivning med joniserande strålning eller som sysselsätter någon för att utföra arbete i en sådan verksamhet ska i den utsträckning som behövs från strålskyddssynpunkt och med hänsyn till verksamhetens eller arbetets art och andra förhållanden

1. kontrollera och upprätthålla strålskyddet på de platser där strålning kan förekomma,
2. underhålla de tekniska anordningar och den utrustning för mätning eller strålskydd som används i verksamheten,
3. vidta de åtgärder och försiktighetsmått i övrigt som behövs för att hindra eller motverka skada på människors hälsa eller miljön, och
4. se till att alla som arbetar i verksamheten och kan komma att exponeras för joniserande strålning har
  - a. god kännedom om de förhållanden, villkor och föreskrifter som verksamheten bedrivs under,
  - b. kunskap om de risker som kan vara förenade med verksamheten, och
  - c. den kompetens som behövs för att strålskyddet ska fungera tillfredsställande.

Av 8 kapitlet 4 § strålskyddslagen framgår att den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd som omfattas av denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen ska på begäran av tillsynsmyndigheten ge myndigheten de upplysningar eller de handlingar som behövs för tillsynen.

I 8 kapitlet 6 § strålskyddslagen finns det angivet att tillsynsmyndigheten får besluta de förelägganden som behövs för tillsynen och för att de som har skyldigheter enligt denna lag, föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen eller beslut som meddelats med stöd av lagen ska fullgöra dessa.

Av 8 kapitlet 7 § strålskyddslagen framgår det att ett beslut om föreläggande enligt 6 § får förenas med vite.

I 10 kapitlet 3 § strålskyddslagen finns det angivet att beslut enligt denna lag ska gälla omedelbart om inte annat bestäms.

Av 3 kapitlet 6 § strålskyddsförordningen (2018:506) framgår det att referensnivån för radon är 200 becquerel per kubikmeter luft (Bq/m³ luft) inomhus i bostäder och lokaler som allmänheten har tillträde till.

MN § 51 forts.

Miljönämndens bedömning

Eftersom Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 2 har redovisat att radonhalten inom nämnda flerbostadshus överskrider Strålsäkerhetsmyndighetens referensvärde på 200 Bq/m³ och på grund av risken för lungcancer i samband med höga radonhalter i bostäder bedömer miljönämnden att det finns skäl att kräva att de ska vidta åtgärder för att sänka radonhalten.

Miljönämnden bedömer att Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 2 som fastighetsägare är de som har den faktiska möjligheten att genomföra åtgärder för att sänka radonhalten. För att ta reda på om åtgärderna har haft effekt behöver nya mätningar göras efter att åtgärderna är klara. Miljönämnden bedömer att kostnaderna för att utföra åtgärderna och mätningarna är rimliga i förhållande till nyttan det medför.

Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 2 ska genomföra nya långtidsmätningar i de lägenheter där radonhalter över 200 Bq/m³ luft har konstaterats för att visa att åtgärderna har haft effekt. Eftersom radonhalten kan variera inom ett hus och Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 2 inte har mätt i alla lägenheter, är det viktigt att de genomför fler mätningar för att säkerställa att radonhalten inte är för hög i fler lägenheter i huset. Långtidsmätningarna ska ske enligt det urval som beskrivs i punkt 3 i beslutet.

Miljönämnden har tidigare förelagt Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 2 om att sänka radonhalten för flerbostadshuset i tabellen i punkt 1. Eftersom de inte har redovisat några resultat som visar på tillräckliga åtgärder inom förelagd tid anser miljönämnden att det är motiverat att förena föreläggandet med vite för att Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 2 ska genomföra åtgärder som sänker radonhalten i inomhusluften.

Fortsatt handläggning

När miljönämnden har tagit emot mätprotokoll från Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 2 kommer nämnden att granska dem. Om protokollen visar att radonhalten inte överskrider 200 Bq/m³ luft kommer nämnden att avsluta ärendet.

Om Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 2 inte redovisar nya radonmätningar efter att de genomfört radonsänkande åtgärder för flerbostadshuset i tabellen i punkt 1 senast 31 maj 2023, kan miljönämnden begära att vitet ska dömas ut. De får då maximalt betala 150 000 kr. Nämnden kan även komma att besluta om ett nytt föreläggande med vite.

MN § 51 forts.

Avgift för handläggning

Miljönämnden kommer att fatta beslut om avgift för handläggningen av detta ärende. Avgiften per timma är 1 053 kr. Handläggningen har tagit 1 timma och 50 minuter. Avgiften blir då 1 931 kr. Nämnden skickar beslutet om avgift i form av en faktura.

I handläggningstiden ingår till exempel inläsning och beredning av ärendet, samråd med andra, registerhållning, upprättande av skrivelser samt beslutsfattande.

Avgiften tas ut med stöd av 10 kapitlet 4 § strålskyddslagen (2018:396) och den taxa för tillsyn inom strålskyddslagens område som gäller i den aktuella kommunen. Taxan är antagen med stöd av 8 kapitlet 14 § strålskyddsförordningen (2018:506).

Det är först när Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 2 har tagit emot fakturan som de kan överklaga den.

Om Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 2 vill lämna synpunkter på avgiften ska de höra av sig inom två veckor.

Miljönämnden kommer även att ta ut avgifter för den tid som uppföljningen av detta beslut tar.

Beslutsunderlag

Miljösamverkans förslag till beslut daterat 2021-08-19

Beslutet skickas till

Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 2, box 144, 541 23 Skövde
Riksbyggen ekonomisk förening, [REDACTED]
Hemkomfort Svenska Hem & Miljö AB, [REDACTED]

Bilagor till Riksbyggen Bostadsrättsförening Skultorpshus nr 2

Överklagningshänvisning
Mottagningskvitto

Ebe *Seq*

MN § 52

Information

- a) Försvarinspektören för hälsa och miljö informerar (kl. 13–14)
- b) Miljösamverkans arbete med ärenden som kommer via EU:s varningssystem om livsmedel (RASFF)
- c) Miljösamverkans arbete med covid-19-kontroller

Justerandes signatur

Bbe Soc

Utdragsbestyrkande

Projektrapporter

Miljönämnden har tagit del av följande projektrapporter:

- Kontroll av buller och system för felanmälan i skolor (dnr 2020-6267)
- Miljötillsyn av anmälningspliktiga lantbruk i kommunerna Hjo, Karlsborg, Tibro och Skövde (dnr 2021-4725)

MN § 54

Redovisning av delegationsbeslut

Se bifogade förteckningar över delegationsbeslut daterade 2021-05-01 t.o.m. 2021-07-31.

Justerandes signatur

BBC Seq

Utdragsbestyrkande

MN § 55

Övriga frågor

- Anders Lundgren (C) informerar om ett kommande test av en anläggning för rening av läkemedelsrester vid avloppsreningsverket i Hjo.

Justerandes signatur

BFE Sog

Utdragsbestyrkande